37-ti metai 10 c.
Nr. 20 * 1952 gegužės 15 d.
CLEVELAND, OHIO

DIRVA

THE FIELD

Vol. 37 10 c.
May 15, 1952 * No. 20
CLEVELAND, OHIO

PAVERGTOJE TĖVYNĖJE

Kaip su partizanais Lietuvoje?

"Stockholm Tidningen" paskelbė žinutę apie tai, kad partizanų veikla Pabaltijy yra sunykusi, kad Pabaltijo sukolchozinimas, miškų iškirtimas ir intensyvi rusų kova prieš partizanus atėmė jiems paskutines slapstymosi vietas.

Šita žinutė ir jos samprotavimai tik iš dalies yra teisingi. Vokietijos lietuvių vadovybės apklausinėjamu, grįžusiųjų iš Lietuvos vokiečių daviniai, visai prieštarauja tai žinutei. Lietuvoje yra plačiai žinoma ir savaime suprantama, kad daugelio Lietuvos sričių kaimai, dabartiniai kolchozai, tik dalinai yra komunistų funkcionierių žinioje. Vienur tokie funkcionieriai nedrįsta pasirodyti už savo namų po sutemos, kitur jie tiesiog traukia į miestus, o kolchozų vadovybėje lieka partizanams pakenčiamesni nepartyviai žmonės. Iš dalies dėl partizanų veiklos, nors didžiausia dalimi iš įsitikinimo, kolchozuose beveik nėra komjaunimo. Komjaunuolių tokiuose kolchozuose yra tik vienukės.

Mūsų teigimo iliustracijai turime nemaža pavyzdžių. "Raudonosios Žvaigždės" kolchozas, vos 5 km. nuo Tauragės, turėjo prisijungti dar vieną kaimą (jo neminėsime, bet visos vietovės mums yra žinomos), kuriame buvo atskiras kolchozas, nes to kolchozo pirmininką partizanai sulikvidavo ir nebebuvo kam eiti pirmininko pareigų. Toje pačioje "Raudonojoje Žvaigždėje" pernai pavasarį girininkas buvo atvežęs kolchozininkams atlyginimus už atliktus miško darbus. Pačiame vidurdienyje staiga atvyko partizanų būrys, konfiskavo iš girininko pinigus visų kolchozininkų akivaizdoje, o dirbusiuosius nuramino, kad pinigus iš valdžios gausią. Ir tikrai, girininkas negavusiems tą kartą išmokėjo vėliau, bet į 5 km. nuo Tauragės esantį kolchozą nebevyko, o pasikvietė pinigų gavėjus į Tauragę. Taip atrodo partizanų "bejėgiškumas", net netoli nuo gana stambaus centro.

Partizanų medžioklėse dalyvauja ne tik MVD ar kariuomenės daliniai, bet ir vietinė milicija ir net įmonių komandos. Kariuomenė ir MVD veikia tik didesniuose miškuose ir pelkynuose prieš didesnius partizanų dalinius ir susitelkimus. Didesnės kovos tikrai aprimo, bet ar jos aprimo dėl to, kad partizanai sunaikinti, ar tik dėl partizanų nulaukiamosios taktikos, sunku pasakyti. Jau nekartą partizanai lyg aprimdavo, o praktika parodė, kad kovos vėl suliepsnodavo kaip tik tada, kai tarptautinės įtampa didėdavo, duodama vilčių, kad didysis konfliktas ar naujas karas jau artėja.

Mažesniųjų partizanų dalinių medžioklės atliekamos milicijos ar net įmonių komandų, kurios turi aukotis šitam "kilniam ir patriotiniam" žygiui. Jos paprastai iš tų žygių grįždavo be pasisekimų, bet su dideliu respektu partizanams, savo pasakojimuose padidindamos ir jų skaičių ir jų narsumą bei sumanumą. Visi žygio dalyviai eidavo į žygį nenoromis, jų tarpe buvo nemaža tiesiog prijaučiančių partizanams. Kiekvienu atveju tokiai pasiųstai komandai rūpėdavo tik viena: kiek galima greičiau ir laimingiau grįžti namo.

Ne kitaip nusiteikusi ir milicija. Jos būriai naktimis siunčiami į kolchozus užklupti partizanus. Jų beveik niekuomet neužklumpa, nes ir milicija būdavo laiminga, jeigu nereikėdavo susidurti su partizanais.

Roma kalba lietuviškai

Romos radijofono pareiškimas ir min. S. Lozoraičio žodis

ROMOS RADIJO PAREIŠKIMAS

Italų radijas yra nusprendęs pradėti kasdieninę transliaciją lietuvių kalba, suteikdamas galimybės ir mūsų tautiečiams, žiauraus sovietinio despotizmo pavergtiems, išgirsti teisybės balsą.

Roma visados kalbėjo tautoms meilės, išminties ir harmonijos kalba. Roma visados platino aplink save supratimo, brolybės ir žmonių solidarumo idėją, nepaisant jų rasės, religijos ar socialinės padėties. Roma visados rėmė savo mintį universalumu, akumuliuodama tūkstančių metų bėgyje daugelio žmonių patyrimo pagrindines vertybes ir semdama iš jų naudingas pamokas. Šį savo turtą, kuriam lygų sunku surasti kitur, Roma jaučia pareigą pateikti tautų apmąstymams, lūkesčiams ir viltims, kaip švyturį, šviečiantį naktyje, kuri viešpatauja vienoje pasaulio dalyje. Šis Romos turtas pateikiamas kaip švyturys, kuris grąžina pasitikėjimą tiems žmonėms, kurie yra lyg audros užklupti jūrininkai, kad jie vėl paėmę tikrąją kryptį, galėtų priplaukti prie teisingumo kranto.

Tai yra moralinis įsipareigojimas, kurį italų tauta nori atlikti visų tų žmonių atžvilgiu, kurie kenčia neramume, netikrume, persiekiojime, norėdama atstatyti aukščiausiąjį teisės Įstatymą, kurio Roma yra mokytoja dėl savo likimo, pašaukimo, dėl savo socialinių reikalavimų.

Tejvertina lietuviai klausytojai moralinę ir universalinę reikšmę šių mūsų pastangų, skirtų sustiprinti ryšius žmonijoj, nuteriotoj neapykantos skleidimu. Tos pastangos ypač siekia pagreitinti žmonijos atgimimą. Jis yra galutinis tikslas didingos kovos, kurią Vakarai pradėjo pasauliui išgelbėti, tie Vakarai, kuriuos Romos žodis autoritetingai ir išmintingai atstovauja.

MIN. S. LOZORAIČIO KALBA

Šiandien Romos radijo stotis pradeda reguliarias transliacijas lietuvių kalba. Tokiu būdu Italija yra pirma, greta Vatikano, Europos valstybė, kuri įtaiso šią svarbią Lietuvos reikalams radijo tarnybą. Tai yra daugeliu atžvilgių reikšmingas įvykis, ypač gi dėl tos padėties, kurią didelė italų tauta turi civilizuotame pasauly. Jos kultūros šaknys siekia gilios senovės, kai italų žemė buvo vieninteliu civilizacijos šaltiniu bei židiniu Europoje. Čia yra Katalikų Bažnyčios centras, iš čia spinduliuoja Kristaus mokslas, kurį išpažįsta ir lietuvių tauta. Italai turi garbingų laisvės tradicijų, nes savo didingos istorijos bėgyje jie daug kovojo su svetimais okupantais ir dabartinės Italijos valstybės įkūrimas devynioliktame šimtmety buvo tų kovų rezultatas. Italija priklauso prie didžiųjų valstybių, jos santvarka yra demokratinė, pagrįsta nuomonės laisve, pagarba žmogaus teisėms, laisvais rinkimais ir piliečių dalyvavimu valstybės valdyme. Tokiu būdu visi Italijos dvasinio ir politinio gyvenimo pagrindai yra griežtai priešingi neteisingumui ir melui, žmogaus priespaudai ir tikybos persekiojimui, — tai yra, visam, kas sudaro komunistinės santvarkos esmę ir nuo ko kenčia mūsų tauta neteisėtoj žiaurioj sovietų okupacijoj.

Lietuviškos transliacijos iš Romos duos tikrų žinių apie Italijos gyvenimą, lietuvių veiklą užsieny ir iš viso apie tai, kas dedasi laisvame pasaulyje ir kas melagingos sovietų propagandos iškreipiama ar nutylima. Jos primins, kad bolševikų valstybė, sukurta teroru ir išlaikoma žmonių bei tautų teisių mindžiojimu, yra tiktai sala dideliame galingame pasaulyje, kuriame laisvės idėja visados gyva ir kuris, laikui atėjus, turės pakankamai priemonių jai apginti, o ten, kur ji vis dar pažeista — jai įvykdyti.

Kreipdamasi šituo keliu į lietuvių tautą, Italija parodo savo simpatiją Lietuvai ir susidomėjimą jos likimu; parodo, kad civilizuotosios tautos nėra užmiršusios Lietuvos, kad jos atsimena, jog lietuvių tauta yra sovietų agresijos bei smurto auka, ir žino jos tikrąją valią. O toji valia visados palieka nepakeičiama: išsivaduoti iš svetimo bolševikiško jungo ir atstatyti savo nepriklausomą valstybę. Šis tikslas bus pasiektas, kai susidarys tinkamos tarptautinės sąlygos. Jos jau keičiasi palankia mums linkme, bet joms subręsti reikia laiko. Tačiau pirmiausia sąlyga yra ta, kad tauta krašte paliktų gyva dvasiniai ir fiziniai, kad rusinimui, dvasiniam bolševikų spaudimui, bedievybės propagandai būtų prieš pastatyta vidujinė, moralinė rezistencija ir kad būtų vengiama visa, kas okupanto gali būti panaudota kaip pretekstas lietuviams naikinti.

Aš džiaugiuos, kad vėl galiu kalbėti į kraštą ir kaip Lietuvos Diplomatijos Šefas pareikšti labai širdingus sveikinimus Lietuvos diplomatinės tarnybos vardu. Visi jos nariai su Lietuvos Įgaliotais Ministeriais prisaky ištikimai atstovauja mūsų tautos valią ir dirba jai įvykdyti.

Lygiai nuoširdžiai sveikinu užsienio lietuvius, išblaškytus tolimuose kraštuose, bet sujungtus negęstančia meile Lietuvai ir tikėjimu į jos atgimimą.

ROMOS RADIJAS LIETUVIŠKAI

Min. S. Lozoraičiui susitarus su atitinkamom italų įstaigom, Romos radijas pradėjo š. m. gegužės mėnesio 4 dieną transliacijas lietuvių kalba. Jos vyks kasdien nuo 12 val. 30 min. ligi 12 val. 45 min. Romos laiku tokiomis bangomis:

31, 35 meterių (9,57 megaciklų) ir 49, 92 meterių (6,01 megaciklų).

Šiai lietuviškai programai vesti ir redaguoti pakviestas Dr. J. Gailius. Programa buvo pradėta S. Lozoraičio kalba.

Amerikos Balsas

Amerikos Balsas transliuos Lietuvai iš Europos

AMERIKOS BALSAS stiprina "Tiesos Vajų": pradedant gegužės 15 dieną, pradedama trečia kasdieninė 15-kos minučių transliacija į Lietuvą. Transliacijos bus daromos tiesiog Europoje, žymiai arčiau Lietuvos.

Nauja programa bus transliuojama 18:45-19:00 valandą GMT (Grynvičo laiku), arba 21:45-22:00 dabartiniu Lietuvos (Maskvos) laiku ir 14:45-15:00 New Yorko vasariniu laiku. Ji bus pertiekiama 31, 41, 49 ir 251 metrų bangomis.

Programą sudarys žinios ir komentarai, ypatingai "geležinės uždangos kraštų" naujienos ir įvykių pačioje Lietuvoje aiškinimas bei žinios iš laisvų lietuvių gyvenimo plačiajame pasaulyje. Tai vis žinios, kurių Lietuvos klausytojai negali patirti dėl "geležinės uždangos" ir okupacinio režimo primestos priespaudos. Tikimasi, kad pačiame Europos žemyne pertiekiamas AMERIKOS BALSAS galės lengviau pasiekti klausytojus Lietuvoje ir nugalėti trukdymus. Lenkų kalba transliacijos iš Europos jau daromos nuo pernai spalio mėnesio.

Naujajam radijo informacijos padaliniui vadovauti jau išvyko Europon du Amerikos Balso lietuviškosios tarnybos tarnautojai. Juozas B. Laučka, ligšiolinis lietuviškosios tarnybos New Yorke redaktorius, bus naujojo padalinio vyriausias redaktorius ir viršininkas. Kazys V. Grinius, ligšiolinis komentatorius, bus programų redaktorius. Kiti tarnautojai bus vietoje parinkti.

Abudu tarnautojai išskrido Europon gegužės 7 dieną. Juos išlydėjo Lietuvos generalinis konsulas New Yorke Jonas Budrys, Amerikos Balso lietuviškosios tarnybos viršininkas ir vyriausias redaktorius Kostas R. Jurgėla; Šiaurės Europos Sekcijos viršininkas Harry W. Lielnors, ir abiejų šeimų artimieji.

AMERIKOS BALSAS yra Jungtinių Valstybių Vyriausybės informacijinės tarnybos dalis. Jo paskirtis yra gelbėti krašto užsienio politikos vykdyme, veiksmingiau aiškinti Amerikos gyvenimą ir siekimus, skleisti savitarpio susipratimą tarp Jungtinių Valstybių ir kitų kraštų žmonių.

AMERIKOS BALSAS pirmą kartą lietuviškai prabilo į Lietuvą 1951 metų vasario 16 dieną. Antroji 15 minučių programa pradėta 1951 metų birželio 3 dieną ir tą pačią dieną pradėtos transliacijos į Latviją ir Estiją. Nuo gegužės 15 dienos, Lietuvon bus transliuojamos trys programos, viso 45 minučių kasdien. Dalis šių transliacijų yra kartojama kelis kart kasdien iš kitų stočių Europoje ir Afrikoje.

Smuikininkė Elena Kuprevičiūtė, gyvenanti Argentinoje, neseniai dideliu pasisekimu koncertavo Paryžiuj, Romoj, Amsterdame. Ateinantį rudenį ji vėl užkviesta koncertuoti į didžiuosius Europos miestus.

Tautinės S-gos Tarybos susirinkimas Bostone

Pasisakyta dėl atstovavimo bendrinėse organizacijose, nutarta šį rudenį šaukti ALTS-gos seimą, leisti informacinį biuletenį

Sekmadienį, gegužės 11 d., Bostone, tautininkų namuose, įvyko Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos Tarybos ir skyrių pirmininkų ar jų atstovų suvažiavimas. Dalyvavo daugiausiai rytinio krašto veikėjai — iš Newarko, New Yorko, Waterburio, Worcesterio, Nashua, Brocktono ir kt. vietų. Iš tolimesnių vietovių buvo atsiųsta tik laiškų.

Susirinkime ypatingas dėmesys buvo atkreiptas į tautinės srovės dalyvavimą bei atstovavimą

bendrinėse organizacijose.

Išklausius tuo reikalu pranešimus, buvo pripažinta, kad dalyvavimas tose organizacijose (ALT, BALF ir kt.) turi visą eilę trūkumų. Būtent:

1) bent vienoje iš tų bendrinių organizacijų tebėra įsigalėjusi tokia praktika, pagal kurią paskirų grupių atstovai, nors ir turi reikalų sprendėjų (direktoriu) vardą, tikrumoje neturi progos net patirti, kas ir kodel organizacijos viršūnės yra daroma;

2) Kitais atvejais, kur atstovams esti progos dalyvauti reikalų sprendime ar bent svarstyme, kaikurie atstovai patys, net ir turėdami tam gana palankias sąlygas, nedalyvauja posėdžiuose ir tuo būdu sudaro spragą tautinės srovės atstovavime bei jos nusistatymų reiškime; žymi atstovų dalis tokią, nei su tos organizacijos įstatais nei su bendra organizuoto darbo tvarka nesuderinamą padėtį pakenčia ir nedaro pakankamai energingų žygių, kad jų teisės būtų respektuojamos;

3) daugelių atvejų atstovai nepadaro pranešimų Sąjungos Valdybai nei apie tai, ką jie yra padarę, nei kokiu klūčių jiems tenka sutikti, nei ką jie iš viso žino apie veikimą organizacijos, į kurios vadovybę jie yra deleguoti, nei, pagaliau, nepasiteirauja Sąjungos Valdyboje, koks yra tuo ar kitu reikalu nusistatymas;

4) Ligi šiol nėra aiškiau apibrėžta tvarka santykiams tarp Sąjungos vadovybės ir jos atstovų bendrinėse organizacijose, ir to apibrėžimo stoka yra viena iš priežasčių, kad tas dalyvavimas rodo visą eilę neorganizuotumo žymių.

Diskusijose šiuo klausimu pasiūlyta laikytis tokio dėsnio: **arba bendrinėse organizacijose dalyvauti pareigingai ir organizuotai, arba iš viso nedalyvauti.** Dalyvavimas tik sąrašuose, o ne veikime, arba dalyvavimas per atstovus, kurie pamiršta esą įpareigoti atstovauti ne vien tiktai sau, bet ir tam tikrai visuomenės daliai, nėra tikslingas ir savęs nepateisina.

Todėl svarstant artimiausios veiklos klausimus buvo nusistatyta, kad Sąjungos Valdyba turės imtis žygių tautinės srovės atstovavimą bendrinėse organizacijose taip sutvarkyti, kad jis būtų veiklus ir tikslingai organizuotas.

* *

Išklausius pranešimus Spaudos ir Informacijos Komisijos veiklos bei "Vilties" draugijos reikalais, susirinkimas su pasitenkinimu priėmė dėmesin nusistatymą neatidėliojant leisti informacinį

"Mūsų Pranešimų" biuletenį.

Patarta skatinti narių tarpe visuomeninių-politinių klausimų **diskutavimą ne tik skyrių susirinkimuose, bet ir mažesniuose būreliuose,** ypač, kai informacinis biuletenis tokioms diskusijoms bus davęs medžiagos.

* *

Amerikos Lietuvių Bendruomenės

organizavimo klausimu dar kartą pasireiškė apgailestavimas, kad ALT Vykdomasis Komitetas, vietoj vykdęs 1950 metų ALT visumos suvažiavime principe priimtą ALT Sąjungos siūlytą planą, tą reikalą leido "nustudijuoti" kitais keliais, kuriais einant dabar jaučiama begalės nesklandumų ir pats organizavimas užsivilkino vėl jau beveik dvejus metus, jei ne daugiau. Tačiau, jei nebus susidurta su dar naujomis aplinkybėmis, nusistatyta skatinti Sąjungos narius energingai dalyvauti vietinių bendruomenės organų kūrime ir dėti visas pastangas, kad tie organai kiek galima tiksliau atitiktų savo paskirtį.

* *

Sąjungos Seimą

šaukti nutarta šių metų spalio

(Perkelta į 5-tą pusl.)

PASKUTINĖS ŽINIOS

Sekmingai vadovavęs Tolimųjų Rytų armijai gen. Matthew Ridgway iš Japonijos grįžo į Ameriką. Prieš išvykdamas į Europą vadovauti NATO armijai turės ilgesnius pasitarimus Washingtone.

*

Korėjoj komunistai belaisviai, esantieji sąjungininkų žinioje, daro įvairias provokacijas. Neseniai jie buvo pagrobę net belaisvių viršininką gen. Dodd. Jis paleistas po 78 valandų kalinimo padarius belaisviams nuolaidų.

Šis įvykis Europoj sukėlė daug įvairių komentarų: amerikiečiai ir čia nemoka kaip reikiant susitvarkyti.

*

Sovietai ir toliau grobia japonų žvejų laivus. Iki šio laiko pagrobta 5 žvejų laivai. Tuo laivų grobimu sovietai nori pradėti su japonais derybas.

*

Korėjoje derybos nejuda iš vietos. Komunistai svaidosi kaltinimais ir derybas delsia.

*

Gen. Eisenhoweris Europoje baigia atsisveikinimo vizitus. Neseniai lankėsi Danijoj ir Norvegijoj. Europiečiai gen. Eisenhowerį išlydi su didele simpatija.

*

J. Kaminskas, kuriam buvo pavesta sudaryti naują Vykdomąją Tarybą, tebeserga ir nesitikima, kad greit atgaus jėgas. Vlikas pradėjo ieškoti naujo pirmininko.

Dirvos talka

Paskelbta trečioji Dirvos talka, pamažu, pradeda judintis. Iki šio laiko jau esame gavę 58 naujus skaitytojus. Taigi kiek daugiau kaip 10% numatyto tikslo.

Tikimės, kad gegužės, birželio ir liepos mėnesiais talkininkais išpildys numatytą tikslą.

Atskiri talkininkai šiuo metu turi taškų:

	Taškų
Povilaitis J., Omaha	32
Saladžius Pr., Rochester	20
Žukauskas K., Canada	16
Paplėnas J., Chicago	12
Astrauskas St., Worcester	10
Lukošiūnas P., Australija	9
Diržys A., Venecuela	8

Kiti talkininkai turi po mažiau taškų.

DIRVA
THE FIELD

Lithuanian Weekly, published by Ohio Lithuanian Publishing Company, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Phone: ENdicott 1-4486. Issued in Cleveland, Ohio, every Thursday. Editor Balys Gaidžiūnas.

Entered as Second-Class matter December 6th, 1915, at Cleveland under the act of March 3, 1879.

Subscription per year in advance: in the United States — $5.00 in Canada — $5.50, elsewhere — $6.50. Single copie — 10 cents.

Lietuviškas savaitraštis, leidžiamas Ohio Lietuvių Leidybos Bendrovės, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Telefonas: ENdicott 1-4486. Išeina kiekviena ketvirtadienį. Redaktorius Balys Gaidžiūnas.

Įregistruota kaip antros klasės siunta 1915 metų gruodžio 6 d., Clevelande pagal 1879 m. kovo 3 dienos įstatymą.

Prenumerata metams iš anksto: Jungtinėse Amerikos Valstybėse — $5.00, Kanadoje — $5.50, kitur — $6.50. Atsk. Nr. kaina 10 centų.

KAS ir KUR

• Gegužės mėn. 31 d., šeštadienį, įvyksta Pranės Lapienės vasarvietės — **Stony Brook Ladge** — atidarymas. Vasarvietės atidarymo proga įvyks meninė programa, vaišės ir kitoks pasižmonėjimas.

• Visuomenininkas ir mokytojas A. Krausas, apsigyvenęs Australijoje, Melbourne priemiestyje, savo jėgom pasistatė namus. Tuose namuose priglaudė ir lituanistinę mokyklą.

• A. Krausas Australijoje išleidžia skautams vyčiams leidinį "Vyčio Taku". Viršelį piešė dail. A. Vaičaitis.

• Veterinarijos gydytojų tremtinių rūpesčiu, U.S. Department of Agriculture, Veterinarijos Akademijos išduoti diplomai įtraukti į pripažintųjų užsienio mokyklų sąrašą.

• Gegužės mėn. 24 d. Kanados lietuviai rinks Kanados Lietuvių Bendruomenės Krašto Tarybą.

• Vokietijoje gyvenantieji lietuviai jau pradeda rūpintis, kad ir šiais metais būtų visur paminėti liūdnieji birželio mėnesio įvykiai — trėmimai į Sibirą.

• Vokietijoje iš viso tremtinių užsieniečių, gyvenančių stovyklose, yra 23,000. Stovyklos palaipsniui bus panaikintos.

• Vokietis Paul Friedrick Pechstein, Hannoverio (Vokietijoje) Leibnitzo Akademijoje studentams, skaitė paskaitą apie dail. M. K. Čiurlionį.

• Raimundas Mieželis, Illinois universitete tęsiąs studijas, yra iš universiteto vadovybės gavęs "koledžo pagyrimą" (college honors), kuris duodamas trims procentams geriausių studentų. R. Mieželis veikliai dalyvauja vadovaujančiose pareigose tiek amerikiečių tiek lietuvių akademiniame gyvenime. Šiuo metu rūpinasi studentiškos spaudos platinimu.

• Prof. Kurt Stegmann von Fritzwald Marburgo universitete, vasaros semestre, skaitys paskaitas apie lietuvių kalbą.

• Inž. J. Vilčinskas vienam Pietų Anglijos miesteliui padarė vandentekio projektą. Pagal tą projektą ir buvo įvestas vandentekis.

DAR LIETUVOS BANKO IR JO LIKIMO KLAUSIMU

Straipsnyje "Lietuvos Bankas ir jo likimas", kuris tilpo Dirvos 12 numeryje pasisakiau, kad jei neatsiras kas kitas, kuris imtųsi iniciatyvos suregistruoti sakyto banko akcininkus bei kitokius kreditorius, tikslu sukviesti susirinkimą, tai tuomet rašysiu prašydamas jų, o be to, ir šiaip tuo banku suinteresuotų asmenų, iki š. m. birželio mėn. 15 dienos trumpai pranešti: a) pavardę ir vardą, b) akcininkas, depozitorius ar tik šiaip suinteresuotas asmuo ir c) adresą. Pranešimus prašome siųsti Lietuvos Banko akcininkui ir depozitoriui sekančių adresu:

A. S. Trečiokas, 315 Walnut St., Newark 5, N. J.

I. Ch.

RAŠOMOSIOS MAŠINĖLĖS

Garsiosios SMITH-CORONA 44-rių raktų portatyvės rašomosios mašinėlės PILNU LIETUVIŠKU raidynu arba VISAIS lietuviškais ženklais NEPAKEISTAM amerikoniškam raidyne, gaunamos **išsimokėtinai** pas V. Bartkus, 712 E. 92 St., Cleveland 8, Ohio. Telef.: LI 1-6716. (52)

Kodėl pasirinko respublikonus ir Taftą?

Amerikos Lietuvių Politinio Klubo pasisakymas

1. Amerikos politika lietuviškuose susirinkimuose

Lietuvių susirinkimai, kurių pagrindiniai veikėjai yra ne lietuvių kilmės žmonės, o Amerikos spaudos ir politikos atstovai yra mums kiek neįprasti. Ne vienam mūsų gal dingteli mintis, kad lietuviams nevertėtų savo jėgų eikvoti didžiosios Amerikos politikos lauke, bet reiktų jas sukoncentruoti į lietuviškųjų reikalų gynimą. Ne vienas pagalvojame, kad lietuviškuose susirinkimuose skirdami didžiausią dėmesį Amerikos politikai ir politikams, mes lyg ir nukrypstame nuo mūsų tiesioginio, lietuviškojo, uždavinio.

2. Politika yra pagrįsta realijomis, o ne sentimentais

Tokia pažiūra yra klaidinga. Jau pats faktas, kad žymūs amerikiečiai randa reikalo atvykti į mūsų namus, kuriuose greta žvaigždėtosios kaba ir lietuviškoji trispalvė, o namų vidų puošia Lietuvos valstybės emblema — vytis, parodo, kad lietuviškieji reikalai ne tik nėra nustumti į užpakalį, bet užima garbingą vietą. Turime betgi visuomet atsiminti, kad politika negrindžiama sentimentais, bet realijomis. Iš to išplaukia, kad lietuviškoji visuomenė Amerikos politikoje tik tada gali tikėtis turėti įtakos, kada ji bus organizuota, susiklausiusi ir politiniai subrendusi. Lietuvių Amerikoje priskaitoma per milijoną, ir jų tarpe netrūksta ir pasilaikančių žmonių. Bet iki šiol lietuvis dar nėra buvęs kongreso atstovu, federaliniu teisėju, generolu ar vyskupu. O juk gal būmo ir išminties net mūsų priešai mums neneigia!

3. Politinio susiorganizavimo pastanga

Tad pastangos lietuviškajai veiklai suteikti politinio organizuotumo žymę yra giliai prasmingos. Iš anksto pasisakydami už pasirinktus kandidatus ir organizuotai juos paremdami, mes sudarome su jais realų ryšį, kuris ateityje mums visiems gali būti labai naudingas. Juk nėra reikalo įrodynėti, kad mūsų bylą ginti yra daug lengviau, kada toks ryšys yra, nei tada, kada jo nėra. O ką ir bekalbėti, jei mums pasisektų pastatyti lietuvius į atsakingas politines vietas. Kaip tada pagerėtų sąlygos lietuviškiesiems reikalams apginti! Amerikos Lietuvių Politinis Klubas kaip tik ir siekia tų tikslų įgyvendinimo, kviesdamas bendron veiklon senuosius Amerikos lietuvius ir naujakurius.

4. Kodėl mes pasirinkome respublikonus?

Bet kodėl mes pasirinkome respublikonus, o ne demokratus? Juk demokratai su velioniu Rooseveltu priekyje išvedė kraštą iš ekonominės krizės ir sugrąžino materialinės gerovės laikus. Tai tiesa. Bet lygiai tiesa ir tai, kad demokratai, vos tik paėmę valdžią į savo rankas, tuoj pripažino Sovietų Sąjungą suverenine valstybe ir užmezgė su ja diplomatinius santykius. Šituo mostu tūkstančiams komunistų šnipų ir agitatorių buvo suteikta diplomatinės neliečiamybės privilegija, kurios priedanga Amerikai dvidešimties metų bėgyje buvo padaryta nepataisomos žalos. Negana to. Antrojo pasaulinio karo metu demokratų valdžia, trumparegės politikos vedama, užleido Sovietų Sąjungai milžiniškus Azijos ir Europos plotus. Šito rezultate, eilė Europos tautų, jų tarpe ir Lietuva, pakliuvo bolševikų jungan ir dabar išgyvena dar iki šiol nepatirtą visišką sunaikinimo pavojų. Kaip vėliau paaiškėjo, komunistų simpatikai buvo įsiterpę į aukštas valdžios vietas, o ir šiandien jų ten netrūksta. Amerikos prestižas užsienyje krito, o krašto viduje įsivyravo politinis ir moralinis nepastovumas. Šių faktų akivaizdoje, skubių ir radikalių reformų reikalas darosi neišvengiamas. Bet maža tėra vilties, kad demokratų valdžia, dabartinės padėties kaltininkė, ryžtųsi imtis tų radikalių reformų. Tam reikia naujo vėjo, ir štai kodėl mūsų akys krypsta į respublikonus. Štai kodėl mes tikime, kad tik respublikonai gali pravesti radikalų valymą tikrąja to žodžio prasme.

5. Kodėl Taftas?

Prieš baigdami, turime išsiaiškinti ir pagrindinį klausimą: kodėl mes nutarėme remti Taftą, o ne kurį kitą respublikonų kandidatą į prezidentus, sakysim Eisenhowerį? Juk Taftas neretai apšaukiamas didžiojo kapitalo žmogumi ir izoliacijonistu. Tuo tarpu Eisenhoweris dažnai vaizduojamas kaip populiariausias žmogus Amerikoje ir už Amerikos ribų, kaip asmuo, puikiausiai mokąs su visais gražiai sugyventi. Tiesa. Eisenhoweris labai gražiai mokėjo sugyventi su rusais. Nenorėdamas to gražaus sugyvenimo suardyti, jis sutiko jiems užleisti tokius svarbius strateginius punktus kaip Berlynas ir Praha, nors, kaip vyriausias sąjungininkų vadas Europoje, su tokiomis pernelyg didelėmis dovanomis galėjo ir nesutikti. Yra teigiama, kad laipsniu ir tarnyba aukštesnis už Eisenhowerį McArthuras nebuvęs po karo paskirtas vyriausiu vadu Europoje tik dėlto, kad Washingtonas bijojęs, kad jis nemokėsiąs sugyventi su komunistais. Bet dėl Eisenhowerio tokių abejonių Washingtone, matyti, nebūta... Tad remti Eisenhowerio kandidatūrą į prezidentus yra pavojinga. Jis perdaug dėmesio kreipia į kitų nuomones, perdaug stengiasi būti visiems "geras". To negalima pasakyti apie Taftą. Jis visais klausimais turi savo nuomonę, kuri yra pagrįsta ne noru įtikti miniai, bet giliu, nuoširdžiu, įsitikinimu. Jam primetamas izoliacionizmas reiškia ne ką kitą, kaip norą, kad Amerika turėtų nepriklausomą užsienio politiką ir nesileistų už nosies vedžiojama nei anglų, nei bolševikų. Gi kaltinimas, kad jis esąs didžiojo kapitalo žmogus, išplaukia ne iš kur kitur kaip iš ambicingų darbininkų sąjungininkų vadų, kurių sauvaliavimą Taftas nori pažaboti. Senatorius Taftas yra principo žmogus, kuris neperka populiarumo skambiomis frazėmis ir tuščiais pažadais. Jo veiklos rodyklė yra jo sąžinė. Jis puikiai įžiūri komunizmo pavojų žmonijos laisvei. Kaip didelio intelekto žmogus, jis negali nesuprasti, kad tikros taikos ir ramybės negalės būti tol, kol komunizmas tebėra nesutriuškintas. Šito dėliai, iš visų minimų kandidatų į prezidentus Taftas yra pats tinkamiausias.

Prisidėk

prie VILTIES — spaudos ir radio bendrovės rėmimo.

PADĖKITE SURASTI

BASAITĖ - VAIGAUSKIENĖ Stanislava, iš Rūdupio km., Luokės vl.

BOSAITIS Juozas, gyvenęs Manticoke, Pa.

BUDAVAS (ar BUDENAS) Juozapas, iš Viešintų m.

DAMINIJONAITĖ Agnė, kilusi nuo Jurbarko.

DAPŠYTĖ Emilija gim. Amerikoje, gyvenusi Musteikių k., Tauragnų v., Utenos ap.

DEGUTIS Adomas ir Jonas ir DEGUTYTĖ - LENKIENĖ Ona, iš Vinkšnupių k., Bartininkų v., Vilkaviškio ap.

HILDEBRAND - PILIPAVIČIŪTĖ Julija.

HOFMAN (NEIMAN) — ŠUBERTAITĖ Olga, iš Lydavėnų k., Šiluvos v., Raseinių ap.

JODVIRŠYTĖ - KATINIENĖ Emilė, iš Gilvydžių km., Viešintų parap., Panevėžio ap.

KAIRYS Endrius ir Jurgis, iš Molupio km., Batakių vl., Tauragės ap.

KAMINSKAS Jurgis, iš Pravelių km., Jonavos v., Kauno ap.

KATINIENĖ - JODVIRŠYTĖ Emilė, iš Gilvydžių km., Viešintų parap., Panevėžio ap.

LAURINČIUS - MACIKAITĖ Marcijona, iš Švėkšnos, Tauragės ap.

LENKIENĖ — DEGUTYTĖ Ona ir DEGUTIS Adomas ir Jonas iš Vinkšnupių km., Bartininkų v., Vilkaviškio ap.

MACIKAITĖ - LAURINČIUS Marcijona, iš Švėkšnos, Tauragės ap.

MAŠIOTIENĖ Marija, iš Jievaišonių k., Rumbonių parap., Antnemunio vl., Alytaus ap.

NEIMAN (HOFMAN) - ŠUBERTAITĖ Olga, iš Lydavėnų km., Šiluvos v., Raseinių ap.

PAULIUKAITIS Gasparas kilęs nuo Jurbarko.

PELECKAS Jonas ir jo sesuo Ona, iš Šilogailio k., Panevėžio vl.

PILIPAVIČIŪTĖ - HILDESRAND Julija.

ŠAJAUKA Vincas, iš Obelių vl., Rokiškio ap.

ŠUBERTAITĖ — NEIMAN (HOFMAN) Olga, iš Lydavėnų k., Šiluvos v., Raseinių ap.

TUMOSA Antanas ir Jonas.

VAIGAUSKIENĖ - BASAITĖ Stanislava, iš Rūdupio km., Luokės vl.

Žalgevičius Aleksandras ir Vladislovas, iš Baisogalos vl., Kėdainių ap.

ŽEGLYS Kazimieras, iš Igliaukos km., Igliškėlių v., Marijampolės ap.

Jieškomieji ar apie juos turintieji bet kurių žinių prašomi atsiliepti Lietuvos Generaliniam Konsului šiuo adresu:

CONSULATE GENERAL OF LITHUANIA
41 West 82nd Street
New York 24. N. Y.

Seniausias ir gražiausiai iliustruotas lietuviškos minties žurnalas.

MARGUTIS

Įsteigė kompozitorius

A. VANAGAITIS

Kaina metams $3.00

Susipažinti siunčiamas dovanai.

6755 So. Western Ave

Chicago 36, Ill.

LIETUVIŲ TAUTOSAKOS LOBYNAS

Redaktorius — leidėjas Dr. Jonas Balys

Dvi dalys kartu įrištos: **Dvasios ir Žmonės**, 166 sakmės, 126 psl.; **Liaudies Magija ir Medicina**, 94 psl.

Knyga didelio formato, spalvotas viršelis, piešt as dail. **V. K. Jonyno.**

Kaina **$3.00.** Gaunama **Dirvoje.**

VARPAI SKAMBA

IŠ ST. BŪDAVO NAUJOS KNYGOS "VARPAI SKAMBA"

(Tęsinys iš pereito nr.)

Likęs vienas pats Rapoliukas pradėjo apsižvalgyti. Kambarys buvo apytamsis, nes už lango leidosi tirštos medžių šakos. Vienoje sienoje kabojo du dideli paveikslai paauksintuose rėmuose, tokie kaip bažnyčioje. Pasižiūrėjo į knygas ir patraukė pečius. Buvo jų čia tiek daug ir įvairių, kad ir akys neįveikė žiūrėti — labai storų, storesnių, negu kunigų mišiolas, o aukštai — tokios plonos plonutėlės. Pačioj viršūnėj buvo didelės baltos galvos, sakytum, kokių šventųjų, nupjautos per pačią krūtinę, o tarp jų dideli, gražūs puodai su išlenktomis ąsomis.

Aname kambary kažkas sušnibždėjo, bet greit ir nutilo. Iš ten tuoj išėjo Serapinas, vienoj rankoj nešdamas didelį stiklinį dubenį su nematytais vaisiais, o antroj — lėkštę, prikrautą visokiausių pyragaičių.

— Imk, Gelžini, valgyk, toli bėgai, pavargai ir išalkai.

Vaikas ragavo biedrąsiai ir iš lėto.

— Sakyk, ar tu jau seniai gyveni klebonijoj? — paklausė Serapinas.

— Aš ne klebonijoj, ponaiti, bet pas varpininką Plaktinį, varpus padedu jam traukti.

— Aha, varpus. O kaip tau sekasi tie varpai, nesunku?

— Ale jau, koks ten sunkumas. Aš imu tą mažiuką, o dėdė aną didįjį. Tai kad duodam, tai duodam.

— O ką tu iš dėdės gauni už varpus?

— Visaip būna. Dvi, tris kapeikas, o kartais ir nieko.

— O pinigų turbūt labai norėtum turėti? Tokią gerą krūvą?

— Kas čia nenorės, ponaiti.

— Štai, sakysim, tokį didelį, gražų, kaip šitą, — Serapinas priėjo arčiau ir berniukas jo delne pamatė šviesų sidabrinį pinigą, daug puikesnį, negu anos žalvarinės kapeikos, — kaip tu galvoji, Gelžini?

— Būtų gerai, tik aš turėčiau labai ilgai skambinti. Gal kokius metus.

— O kodėl tiek ilgai. Aš galiu tuoj pat jį tau atiduoti. Imk, bet palauk, pirma tu man vieną dalyką pasakyk. Jei pasakysi, tuoj pat tau ir įmesiu į kišenę. Dar ir kitą pridėsiu.

Nebeišmanė Rapoliukas, kas čia dabar bus. Serapinas atsisėdo šalia jo, liepė valgyti, ir buvo toks geras, meilus.

— Matai, šitame kambary mudu tiktai du. Niekas čia mūsų negirdi. Klausyk, Gelžini, — uždėjo jis ranką ant berniuko peties, — žmonės kalba, kad kunigėlis kažkokias negeras knygas skaito.

— Negirdėjau, ponaiti.

— Palauk, klausykis, ką aš tau pasakysiu. Sako, ne tik skaito, bet ir slepia, labai gudriai kažkur slepia.

— Nieko nežinau, — papurtė berniukas galvą, — negaliu sakyti, ko negirdėjau ir nemačiau.

— Argi jau taip ir negirdėjai? Sako, jas slepia kažkur ant bažnyčios lubų.

— Iš kur aš galiu žinoti, nekaišioju nosies į tokias vietas. Tik paskambinu ir tuoj bėgu namo.

— Argi tu, Gelžini, niekuomet ir nebuvai ant bažnyčios lubų?

— O ko ten man be reikalo landžioti?

— Be tu nesigink. Aš tikrai žinau, tu buvai ten vieną kartą.

Rapoliukas paraudo ir jau nebedrįso anam į akis žiūrėti.

— Matai, ėmei ir susimaišei, — puolė jį Serapinas, — nesigink, vieną dieną tu ten vaikščiojai. Bet imk geriau šitą gražų rublį ir pasakyk, kaip ten buvo.

— Nenoriu rublio, — kėlėsi Rapoliukas nuo kėdės.

— Palauk, dar neskubėk. Vieną kartą tu paskambinai varpą, po to ėmei ir nuslinkai ant lubų. Atsimeni aną savaitę? Nesigink, Gelžini, aš gerai žinau, — vėrė jį Serapinas aštriomis akimis.

Berniukas nebeatlaikė.

— Buvau ten, bet labai trumpai. Įkišau galvą, paveizėjau, kad tokia tamsybė ir tuoj traukiau atgal... Ale, ponaiti, aš jau turiu namo bėgti.

— Neskubėk, paspėsi, saulė dar aukštai.

Dabar prasivėrė ano kambario durys ir ten išdygo kunigas. Rapoliukas visai sumišo, šoko nuo kėdės ir norėjo ištirpti kaip taukas ant ugnies. Bet kunigas jį nutvėrė, užmetė savo stambias rankas ant jo pečių ir linksmai kalbėjo:

— Rapoliuk, tu esi tikras Gelžinis. Tu man patinki. Dabar gali jau nieko nebijoti. Sėsk ir pasakok, ką tu matei tą dieną ant bažnyčios lubų.

— Aš nieko nemačiau, kunigėli.

— Kam tu ginies? Argi dar manęs bijai? Matei, kaip ten kažkas užlipo, paskui užsidegė žvakę. Ar ne taip?

— Kažkas degė žvakę.

— O kas ten tokie buvo?

— Ką aš galiu žinoti, jie man nesisakė.

— Gerai, Rapoliuk, daugiau tavęs nebeklausinėsim. Tik, man dar pasakyk, ar tu niekam nepasakosi, ką ten matei? Ar visuomet tylėsi?

— O kam man, kunigėli, plepėti?

— Imk šitą rublį ir tylėk. Bet tylėk kaip užmuštas.

— Man nereikia rublio, — kratėsi berniukas ir traukėsi atgal, — aš ir be rublio galiu tylėti. Mama mane visuomet mokė tylėti. Bet aš jau turiu bėgti. Dėdė pradės jieškoti, dar supyks.

— Nebijok, nepyks, — drąsino kunigas, — aš pats tave parvešiu. Imk pyragą, imk, nebijok. Ne tą, ką tu čia imi, imk tą su uogomis.

Vėl priėjo Serapinas, švelniai plekšnojo per vaiko skruostą ir kalbėjo:

— Taip, kunige Antanai, tikras Gelžinis. Valgyk, Rapolai, kirsk, kiek tiktai telpa.

(Pabaiga)

SENI DIEVAI - NAUJI RŪPESČIAI

ALANTAS — RAMONAS — MIKŠAS

VINCAS TRUMPA

Nors, kaip sakoma, istorija ir nesikartoja, tačiau kartais būna labai panašių situacijų, kurios lengvai duodasi sugretinamos ir palyginamos. Ginčai dėl V. Alanto romano **Pragaro Pošvaistės** tęsiasi toliau. Į juos įsijungė ir **Draugas**, ir **Vienybė**, ir **Naujienos**, ir **Dirva**. Atrodo, M. Janulio manevras — suniekinti romaną literatūriniu požiūriu ir tuo išvengti eventualiai nemalonių ginčų — nebus pasisekęs. Mat, į pirmą vietą atsistojo ne literatūrinė romano vertė, bet toks svarbus ir aktualus tautinės religijos ir moralės klausimas. Vadinasi, ginčas pasidarė ideologinis, ne literatūrinis. Panašiai kaip su Ramono **Kryžiais**. Skirtumas tik tas, kad **Kryžių** autorius ir ypač jo minties propaguotojai ir apologetai užšachavo liberalizmą krikščionybės vardu, **Pragaro Pošvaisčių** autorius ir jo gynėjai — krikščionybę senųjų Lietuvos dievų vardu. Bet formaliai ir vienu ir kitu atveju padėtis panaši.

Tačiau tai nėra vienintėliai pavyzdžiai iš mūsų dvasinio gyvenimo istorijos. Maždaug prieš 70 metų buvo įvykis, kuris tada smarkiai suaudrino šiaip jau nuobodų, žiemą primenantį mūsų tautos gyvenimą, ir kuris daug kuo primena dabartinius mūsų ginčus. Tai buvo laikai, kai pasirodė pirmasis **Aušros** numeris. V. Kudirkos atsivertimo istorija perdaug užvaldė mūsų sąmonę, ir mes dažnai pamirštame, su kokiais sunkumais Aušra brėško niuriame Lietuvos danguje. Tarp kitų dalykų pirmajame **Aušros** numeryje tilpo **Jurgio Mikšo recenzija apie Kraševskio Vitolioraudą**, kurią Višteliauskas buvo išvertęs į lietuvių kalbą. Kaip žinia, Kraševskis toje poemoje (viena dalis iš jo trilogijos) atvaizdavo pagonišką Lietuvą ir ją labai išgarbino. Mikšas tada ir išdrįso palyginti ją su Šv. Raštu. Tarp kitą ko jis rašė: "Kas Graikams yra Odiseja ir Iliada, Romėnams — Eneida, Žydams — Senasis Testamentas, tas mums, lietuviams, yra Vitolio Raudos giesmė". Kilo nemaža audra dėl tos recenzijos (ne dėl pačios Kraševskio poemos) klerikaliniuose Lietuvos sluogsniuose, kurių priešaky atsistojo pats vysk. A. Baranauskas. Būdinga, kad jis savo protestą paskelbė lenkų katalikų žurnale **Przeglad Katolicki**. Tai buvo vienas pirmųjų ideologinių ginčų, kurie vėliau privedė prie lietuvių visuomenės suskilimo (J. Basanavičius vėliau teisinosi, kad tai J. Mikšo recenzija pakliuvusi į **Aušrą** be jo žinios).

NUO NARBUTO LIGI ALSEIKAITĖS-GIMTUTIENĖS

Lietuvos mitologija nuo seno patraukė mokslininkų ir rašytojų dėmesį. Ir vieni ir kiti sukūrė daug gražių paveikslų iš senosios Lietuvos praeities. Garsusis Teodoras Narbutas beveik ištisą tomą savo didžiosios devynių tomų Lietuvos istorijos pašventė mitologijai. Daug jis fantazijos panaudojo, kurdamas lietuvišką panteoną. Juo pasekė ir Daukantas, ir Šliupas ir kiti. Įdomu, kad Šliupas, kuris gana negailestingai puolė krikščionybę, daug simpatijos rodė senajam lietuvių tikėjimui. Panašiai, kaip dabar daug kas žiauriai puldami pagoniškąją Lietuvą, tiesiog ant šakių kiloja krikščionybės nuopelnus. Taip jau dažnai žmogus būna nelogiškas.

Vėliau atėjo kritiški laikai. Pradėjo (šį kartą mokslo vardu) žiauriai draskyti ana paveikslą; daugelį dievų ir deivių nušalino nuo sosto, suardė visą religinio gyvenimo organizaciją, sugriovė romuvas ir alkas, išdarkė šventuosius miškus, kesinosi į amžinosios ugnies židinius, išvaikė vaidilutes, atėmė lazdas, kaip valdžios ir galios simbolį, iš krivių, supasaulino, dėlto kad paprastais pasakoriais ir dainininkais pavertė vaidilas. Pradėjo jieškoti kitur mūsų mitologijos versmių, beveik nieko savo ir originalaus nepalikdami lietuvių tautai jos religinio gyvenimo kūryboje. Kritiškai, gal ir perdaug kritiškai, ėmė vertinti šaltinius, kuriais pasinaudodami Narbutas ir Kraševskis, Daukantas ir Šliupas, aušrininkai ir neaušrininkai buvo tokį gražų mitologinį audeklą išaudę. Ir štai po to visko, iš senosios Lietuvos religijos beliko tik prietarai ir juokingos nesąmonės, kurias jau buvo savo laiku surašęs pirmoje lietuviškoje knygoje pagarbos vertas pastorius Mažvydas. Atrodo, kad naujai, tautiniais pagrindais sukurtai, Lietuvai nebebuvo reikalinga senoji pagoniškoji Lietuva, iš kurios taip apsčiai dvasios ir stiprybės ėmėsi pirmieji jos kūrėjai. Užtat ir iš tų trumpų ir sausų pastabų, kurias randame pačios Švietimo Ministerijos išleistoje, A. Šapokos redaguotoje ir naujųjų mūsų istorikų parašytoje Lietuvos istorijoje apie senąjį lietuvių tikėjimą, sunkiau dvasios ir stiprybės pasisemti, kaip iš nudžiuvusios šakos sultis išspausti. O ji juk buvo pripažinta kaip vadovėlis mokyklose ir kaip **Trimito** priedas ir aplamai plačiai paskleista skaitančioje visuomenėje.

Bet religija yra pati giliausia tautos medžio šaknis ir ją nėra taip lengva išrauti. Nebent visą kamieną pasiryžtum nudžiuvinti. Ir užtat susidomėjimas senąja Lietuvos religija vėl ėmė kilti. Jai į talką dabar atėjo keletas naujų mokslo šakų, kurios papildė ir praturtino tas nelabai gausias žinias, kurias apie ją paliko senieji raštininkai, daugumoje krikščionys, dėlto ir su nepasitikėjimu ir be meilės apie jį savo pastabas pažarstydami. Visi, kas ryžosi tyrinėti mūsų tautos kūrybą (dvasinę ir materialinę) negalėjo praeiti pro šalį jos religijos, kaip vieno gražiausio tos kūrybos žiedo. Tautosakos, liaudies meno ir archeologijos tyrinėjimai atnešė savo didelę auką ant apgriauto senosios tikybos aukuro, ant kurio amžinoji ugnis (koks gražus simbolis!) vėl pradėjo pamažu rusenti. Dr. J. Balio, prof. P. Galaunės, dr. Marijos Alsekaitės — Gimbutienės ir daugelio kitų darbai čia yra be galo reikšmingi. Pamažu buvo vėl atkuriamas tas sudraskytas paveikslas, iš kurio spindėjo ne tik materialinė Lietuvos kultūra, bet ir dvasinis tautos gyvenimas. M. Alseikaitės-Gimbutienės disertacija Tuebingeno universite apie laidojimą priešistorinėje Lietuvoje gali būti laikoma net savotiška sintezė viso, kas ligi šiol padaryta senosios Lietuvos materialinės ir dvasinės kultūros atkūrimui. Santrauką jos minčių skaitytojas gali rasti platokame jos straipsnyje, paskelbtame **Tremties Metuose.**

Be abejo dar nėra viskas padaryta. O užgriuvusios mūsų tautą nelaimės labai apsunkino tolimesnius jieškojimus. Nes dvasiniam tautos gyvenimui tirti dar labiau negu jos politinei istorijai rašyti yra būtina būti prie pat jos versmių, jausti jos piliakalnių alsavimą, klausytis jos dainos ir pasakos balso, matyti jos kryžius ir smutkelius ir gyventi jos bibliotekų ir muziejų dvasia. Bet ir iš to, kas jau padaryta, galima susikurti neblogas vaizdas, o ne vien tik migloti konturai. Dėlto, man atrodo, ir V. Alanto Girkalnis vargu būtų labai kompetetingas užimti senosios Lietuvos istorijos docento vietą.

KRIKŠČIONYBĖ IR PAGONYBĖ

Sąryšy su Pragaro Pošvaičių pasirodymu mūsų spaudoje iškilo ginčų, kuriuose bandyta priešais vienas kitą pastatyti krikščionybė ir pagonybė. Tokiam klausimo pastatymui pagrindą davė pats V. Alantas, ypač savo įžangos žodžiu į tą romaną. Mano galva, tai nelabai vykęs ir netikslus klausimo pastatymas. Juo jau iš anksto suponuojama, kad tarp krikščionybės ir pagonybės yra prieštaravimas ir kovos įtampa ... Lyg rodos jos abi nepriklausytų žmogaus santykių su kažkuo aukštesniu sričiai, lyg rodos jos abi neatsilieptų į amžiną žmogaus troškimą turėti kitą pasaulį, nuo kurio priklauso jo gyvenimo laimės ir nelaimės. Kitaip tariant, lyg jos abi nepriklausytų tai pačiai religijos sferai.

Tiesa, daug buvo kovota tarp pagonybės ir krikščionybės. Iš pradžios, pagonys kaltino krikščionis kaip bedievius, vėliau atvirkščiai krikščionys kaltino pagonis jeigu ne kaip bedievius tai kaip burtininkus ir klaidingų dievų garbintojus. Nemaža ir kraujo buvo pralieta. Bet iš esmės ta kova nieko negalima įrodyti, ypač negalima įrodyti, kad **tarp pagonybės ir krikščionybės** būtų nesutaikomas prieštaravimas. Paprastai kova kyla ne dėl idėjų priešingumo, bet dėl jų panašumo. Kova juk irgi yra tam tikras santykis, o juk tarp svetimų dalykų santykio negali būti. Kovoti galima tik turint bendrą platformą po kojomis. Sunki, arba juokinga kova, kada vienas yra pirmajam aukšte, antras — antrame ar dar aukščiau.

Didžiausias šių laikų nesusipratimas ir nelogiškumas, kai kas nori ir bando tūlus ateistinius ar bedieviškus šių laikų sąjūdžius pavadinti neopaganizmu, arba naująja pagonybe. Taip pavadindami mes įžeidžiame abu: ir tuos bedieviškus sąjūdžius ir ypač pagonybę, kuri juk taip arti stovėjo dievu, o pagal paskutinius etnologijos ir religijų istorijos tyrinėjimus ir vieno pagrindinio dievo, arba Aukščiausios Būtybės, kurią pripažino ir garbino visos vadinamos primityviškos, arba pagoniškos religijos. Tiems, kurie į pagonybę žiūri kaip į kokį baubą, surasdami ten net NKVD (sic!) patarčiau nervų nuraminimui paskaityti tėvo W. Schmidt, buvusio Vienos universiteto profesoriaus, veikalą apie religijos kilmę ir augimą (originalas vokiškai, yra ir angliškas vertimas). Jis pamatys, kaip sąžiningas kunigas gali blaiviai žiūrėti į pagonybę. Ten jis taip pat ras, kaip ir kodėl visos primityviosios religijos tikėjo į Aukščiausią Būtybę. Nežinau, ar verta priminti, kad bent angliškas tos knygos leidimas yra aprūpintas bažnytinės hierarchijos aprobata.

RELIGIJA IR LITERATŪRA

Pabaigai norisi porą žodžių pasakyti dėl religijos ir literatūros. Platus tai klausimas ir keliomis pastabomis jo negalima išgvaldyti. Tačiau visais žodžiais (pradedant akluoju Homeru) religija buvo poetinio įkvėpimo šaltinis. Tam tikrais kritiškais momentais tas ryšys tarp religijos ir literatūros dar labiau sustiprėja. Niekam nepaslaptis, kad mes gyvename vieną tokių kritiškų momentų. Užtat tiek pasaulinėje literatūroje, tiek pas mus, literatūra vis daugiau ima jieškoti įkvėpimo, problemų sprendimo ir atramos religinėje sferoje. Iš mūsų pavyzdžių galiu paminėti ne tik V. Alantą, bet ir B. Brazdžionį, ir A. Baroną.

Būtų tuščia ginčytis, ar toji tendencija sveika ar ne. Faktas, kad taip yra pats savaime yra svarbus ir jo jokiais samprotavimais nepanaikinsi. Tačiau abejoju, ar išeitų literatūrai į naudą, jei bandytume ją šia prasme taip suvaržyti, kad ji nagrinėtų tik tam tikros religijos keliamas problemas ir pateikiamus atsakymus. Tai būtų literatūrines laisvės suvaržymas, o laisvė yra kiekvienos tikros literatūros, kaip ir kiekvienos kūrybos aplamai, pagrindinė premisa. Mes žinome, kas pasidaro iš literatūros, jei ji paverčiama socialistine turiniu ir tautine forma. Panašiai būtų, jei ji būtų, sakysim, katalikiška turiniu, o tautinė forma. Gražiai tą religijos (arba tikėjimo) santykį su filosofija nagrinėja K. Jaspers, duodamas net bendrą filosofinio tikėjimo apibūdinimą. Nežinau, ar kas tą patį yra atlikęs religijos ir literatūros santykiams nušviesti. Bet pradžiai kiekvienam, kuris ruošiasi nagrinėti religines problemas literatūroje, pravartu būtų pasiskaityti Richard Chase knygą **Quest For Myth**, kurią išleido Luoisiana universitetas 1949 m. Jos pagrindinė mintis, kad mitas yra literatūra ir dėlto priklauso estetinės patirties ir vaizduotės sričiai. Mums, dažnai pripratusiams laikyti mitą kažkuo žemesniu negu religija, tos knygos pavadinimas gali pasirodyti klaidinantis. Iš tikrųjų, tačiau ten nagrinėjama religinio fenomeno aplamai santykiai su literatūra. Užtat joje randa vietos ir krikščionybės suaktualėjimo paskutiniu laiku literatūriniame gyvenime klausimas.

V I L T I S
laukia jūsų
talkos!

Lietuvių poezijos antologija

DR. JONAS BALYS

Paėmus į rankas šią didelę ir gražiai išleistą knygą, pagauna tave iškilni nuotaika, taip ir norisi sušukti: "žiūrėkite, tai tūkstančio metų lietuviško genijaus kūrinys!" Tiesa, pats seniausias žinomas autorius, Stanislovas Rapalionis, gimė tik apie 1485 metus, tačiau kas gali žinoti, kaip senos yra mūsų tautos arba liaudies dainos, kurių visas šimtas įdėtos knygos pradžioje? Visos tos dainos yra žavingos, gerai parinktos, vos keletas atvejų kelia abejojimo, ar jos bus tikrai žmonių dainos (p. 35, 41, 46, 61). Dėl dainų tvarkos tai jau galima turėti įvairių nuomonių. Čia jos teikiamos, kaip "literatūrinė mišrainė", t. y. be jokios sistemos. Pradedama garsiąja Rėzos daina "Mėnuo Saulužę vedė"; tai įdomi, bet neaiškios kilmės daina, daugiau jos variantų nėra. Geriau būtų buvę pradėti seniausiomis mūsų dainomis, vadinamomis "sutartinėmis", kurių keletas duota toliau (p. 36, 48). Dar labai svarbu žinoti, kokiomis progomis kuri daina dainuojama. Kiekvienas tautosakininkas taip pat norėtų visur rasti pažymėta, iš kur kiekviena daina paimta. Tačiau visiems gerai žinoma, kad literatai paprastai yra labai priešingi bet kokiai sistemai, jie taip lengvai nepasiduoda įtikinami, kad ir meno srityje reikia laikytis šiokios tokios tvarkos. Tad ir šiuo atveju nesibarsiu daug dėl klasifikacijos stokos ir ypač dėl metrikos nedavimo. Dainos gražios ir būdingos, tad skaitykime jas ir džiaukimės jomis, kaip nepažįstamomis gražuolėmis iliustruotame žurnale.

Rašytinės poezijos apiaušryje randame visą eilę tik nedaugeliui težinomų autorių. Ne visa jų poezija yra augštos kokybės, bet pasitaiko ir tikrų deimančiukų. Sakysime, toks Jonas Chadzinskis 1648 m. parašė savo "Ver Lukiscanum", vos iš dviejų eilučių, kurios ir geriausiam mūsų šių dienų lirikui gėdos nedarytų (p. 116):

Tūkstantis žmonių in nevalę [varė,
Švedas, maskolius kalinius pa- [darė.
....
Vargino žmones, iš skūros [lupdami,
Nė jokio daikto namie nelik- [dami.
....
Kokius motinos sopulius tu- [rėjo,
Gyvus kad verdant vaikelius [regėjo.

O vis dėlto tada buvo geresni laikai, nes atsitiko stebuklas:

Kazimieras šventas iš dangaus [atėjo,
Kurį žalnieriai ant oro regėjo,
Paskui eidami, maskolių pa- [trėmė,
Verkiančius žmones iš neva- [lios ėmė ...

Deja, šiandie tokie stebuklai nebesidaro, nors Lietuva susilaukė dar sunkesnio likimo. Šiandie ir vėl grįžo tie laikai, apie kuriuos Pr. Savickis (1778-1864) rašė, skųsdamasis baudžiava (p. 177):

Nė tau, žmogui, yra ukvatos [išdirbt žemę savo,
Ką pasėsi ir surinksi — žinok, [kad ne tavo.

Pradedant Vincu Kudirka, daugelis eilėraščių jau bus žinomi iš mokyklos dienų. Pasiekus pačius naujuosius laikus, vėl galima rasti daug naujovių, ypač tiems, kurie neskaito kiekvieno eilėraščių rinkinio. Čia randame pačius gražiuosius mūsų poezijos žiedus. Savaime aišku, kad poezijos kokybė nuo Kudirkos laikų žengia šuoliais pirmyn. Per vieną nepilną šimtmetį padaryta milžiniška pažanga. Tačiau rinktinėms mūsų liaudies dainoms dar tik nedaugelis poetų tegali prilygti vienu kitu savo eilėraščiu.

Žinoma, galima būtų ginčytis, kodėl vienas ar kitas poetas yra patekęs į antologiją, o trečias ir ketvirtas ne, kodėl vienas yra atstovaujamas visu tuzinu eilėraščių, o kitas vos pora (ypač neproporcingai daug įdėta Liudo Giros ir Bern. Brazdžionio eilėraščių). Vienam labiau patiks vieni, kitam kiti to paties autoriaus kūriniai. Visa tai antraeiliai dalykai. Meno srityje visiškai vienos nuomonės negali būti, tad ir visus pilnai patenkinti vargu ar įmanoma. Šiaip ar taip redaktorių ir leidėjų yra atliktas didelis darbas, kuris per kelis dešimtmečius paliks gilius pėdsakus mūsų literatūros ir kultūros gyvenime.

Lietuvių Poezijos Antologija, sudarė J. Aistis ir A. Vaičiulaitis. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas, Chicagoje, 1951, 832 psl., daug paveikslų, dail. Ad. Varno viršelis ir piešiniai. Įrištos knygos kaina $6.00.

Džiaugias žiedeliai, kad jump [atėjo karaliai:
Saules išvydo, meto nelaukę, [pražydo.

Toks Kiprijonas Zabitis (1779-1837) parašė "giesmė, gedaujanti brolių likusiųjų tėviškėje, tų vargstančiųjų po svetą", kur randame žodžius, visiškai tinkančius ir mūsų dienoms (p. 177):

Išėjot, broleliai, klaidžiot po [svietą!
Palikę tėviškę, su kaulais pa- [sėtą:
Žuvusių karuose už mūsų liuo- [sybę;
Tokią tai dabarčiui pasaulį [teisybė!
....
Neištversim ilgai, jei liksis [tironis:
Tėviškėje mūsų išgalabys žmo- [nes!

Ano meto tremtinys Julius Anusevičius (1832-1907), toli nuo savo gimtojo krašto, prisiminė Tatulos upę ir jautriai dainavo (p. 198):

Mieliausia upe! Tatula skaisti,
Laukai geltonais kviečiais už- [berti,
Kas gi tikėjos, jog reiks ap- [leisti,
Turos, Obijos vandenį gerti.

Toliau tas pats Anusevičius dejuoja (p. 201):

Oi, broliai, broliai, kas gi tai [nutiko,
Kad taipo mūsų nedaugel be- [liko?
Atėjo laikas, kad galėtum [grįžti,
Maž' mūsų begaus tėvynę iš- [vysti.

Aušrininkas Andrius Višteliauskas (1837-1916) parašė savo garsiąją poemą:

Op! op! Kas ten?.. Nemunėli!
Ar tu mane šauki?
Ar tik, tykų vandenėlį
Pliuškindams, sau plauki?

Gaila, kad nevisi posmai išlaikyti tokioje poetinėje augštumoje. Šioje poemoje jis mini ir dievą Pramžių, kuris greičiausiai ir bus pačių aušrininkų — romantikų išgalvotas (p. 229):

Ir kad Pramžius tau ilgesnių
Metų čia pridurtų,
Arba:
Žinai, jog priliko Pramžius
Visiems syk užmigti.

Kai kurie pamiršti arba mažai žinomi poetai vėl iškeliami į dienos šviesą. Ar daugelis šiandie bežino tokį Juozą Miliauskį Miglovarą (1845-1937), o čia jis žybteri gryniausios poezijos posmeliu (p. 252):

Prabrėkšk, aušrele, tekėk, sau- [lele,
Spindėk, aušros žvaigždele!
Papūsk, vėjeli, varyk miglelę,
Pabudink vieversėlį!

Yra ir tokių labai populiarių dainelių, daug kartų užrašytų kaip "liaudies dainos", o pasirodo, kad jų autoriai yra žinomi. Pavyzdžiui, toks Rimavičius (1801-1874) yra autorius dainos "Daugel buvo tokių dienų, kad ubagai baliavojo"; Valerijono Ažukalnio (1820-1874) yra daina "Vir, vir, vir, vir, vieversėli, Tu su manim giedok kartu"; labai paplitusios dainelės "Jau saulutė leidžias, artyn vakarėlis" autorius yra mažai kam težinomas Tomas Žičkus (1844-1929); o populiariausią tremtinių dainą "Leiskit į tėvynę, leiskit pas savus!" parašė Margalis (1877-1921).

Aišku, ankstyvųjų autorių kūryboje vyrauja religiniai motyvai, didaktika ir istorija, parašyta eilėmis. Pirmas didysis rusų antplūdis 17 amžiuje, kai maskoliai pirmąkart paėmė ir nuteriojo mūsų sostinę Vilnių, paliko pėdsakus Prano Šrubausko (1616-1680) giesmėje "Česų praėjusių Lietuvoje" p. 118):

Tūkstantis žmonių in nevalę [varė,
Švedas, maskolius kalinius pa- [darė.
....
Vargino žmones, iš skūros [lupdami,
Nė jokio daikto namie nelik- [dami.
....
Kokius motinos sopulius tu- [rėjo,
Gyvus kad verdant vaikelius [regėjo.

O vis dėlto tada buvo geresni laikai, nes atsitiko stebuklas:

Kazimieras šventas iš dangaus [atėjo,
Kurį žalnieriai ant oro regėjo,
Paskui eidami, maskolių pa- [trėmė,
Verkiančius žmones iš neva- [lios ėmė ...

Deja, šiandie tokie stebuklai nebesidaro, nors Lietuva susilaukė dar sunkesnio likimo. Šiandie ir vėl grįžo tie laikai, apie kuriuos Pr. Savickis (1778-1864) rašė, skųsdamasis baudžiava (p. 177):

Nė tau, žmogui, yra ukvatos [išdirbt žemę savo,
Ką pasėsi ir surinksi — žinok, [kad ne tavo.

Pradedant Vincu Kudirka, daugelis eilėraščių jau bus žinomi iš mokyklos dienų. Pasiekus pačius naujuosius laikus, vėl galima rasti daug naujovių, ypač tiems, kurie neskaito kiekvieno eilėraščių rinkinio. Čia randame pačius gražiuosius mūsų poezijos žiedus. Savaime aišku, kad poezijos kokybė nuo Kudirkos laikų žengia šuoliais pirmyn. Per vieną nepilną šimtmetį padaryta milžiniška pažanga. Tačiau rinktinėms mūsų liaudies dainoms dar tik nedaugelis poetų tegali prilygti vienu kitu savo eilėraščiu.

Žinoma, galima būtų ginčytis, kodėl vienas ar kitas poetas yra patekęs į antologiją, o trečias ir ketvirtas ne, kodėl vienas yra atstovaujamas visu tuzinu eilėraščių, o kitas vos pora (ypač neproporcingai daug įdėta Liudo Giros ir Bern. Brazdžionio eilėraščių). Vienam labiau patiks vieni, kitam kiti to paties autoriaus kūriniai. Visa tai antraeiliai dalykai. Meno srityje visiškai vienos nuomonės negali būti, tad ir visus pilnai patenkinti vargu ar įmanoma. Šiaip ar taip redaktorių ir leidėjų yra atliktas didelis darbas, kuris per kelis dešimtmečius paliks gilius pėdsakus mūsų literatūros ir kultūros gyvenime.

Lietuvių Poezijos Antologija, sudarė J. Aistis ir A. Vaičiulaitis. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas, Chicagoje, 1951, 832 psl., daug paveikslų, dail. Ad. Varno viršelis ir piešiniai. Įrištos knygos kaina $6.00.

TUOJ ĮSIGYKIT ŠIAS KNYGAS!

Anglų kalbos gramatika J. Kukanauza	2.00
Altorių šešėly Mykolaitis - Putinas	$4.00
Algimantas I V. Pietaris	1.50
Algimantas II V. Pietaris	2.00
Balutis J. J. Bačiūno leidinys	1.50
Baltaragio malūnas K. Boruta	2.50
Dulkės raudonam saulėleidy V. Ramonas	3.00
Darius ir Girėnas Jurgėla	1.50
Debesys plaukia pažemiu A. Baronas	2.50
Didžiosios atgailos R. Spalis	3.50
Gintaro pasakos Teta Rūta	0.35
Gintariniai vartai N. Mazalaitė	2.00
Kazimieras Sapieha B. Sruoga	2.50
Kuprelis Ignas Šeinius	2.00
Lietuvių kalbos vadovas Red. prof. Skardžius	4.50
Lietuviškos pasakos J. Balys	2.50
Mėnuo vadinamas medaus N. Mazalaitė	2.50
Meškiukas Rudnosiukas Vytė Nemunėlis	2.00
Motulė paviliojo Lazdynų Pelėda	0.60
Namai ant smėlio J. Gliauda	2.00
Nemunas St. Kolupaila	2.50
Nuo Imsrės iki Orinoko A. Sabaliauskas	2.50
Our Country Lithuania V. Augustinas	5.00
Princas ir elgeta Mark Twain	1.20
Pirmas rūpestis Jurgis Jankus	2.00
Pragaro pošvaistės V. Alantas	3.50
Partizanai už geležinės uždangos Daumantas	2.50
Pictų vėjelis Vytė Nemunėlis	1.00
Ramybė man J. Kėkštas	0.80
Raguvos malūninkas V. Tamulaitis	0.25
San Michal knyga Axel Munthe	2.50
Šventieji akmenys Faustas Kirša	2.00
Tėvų pasakos A. Giedrius	1.90
Tolimieji kvadratai J. Grišmanauskas	2.00
Tautosaka apie dangų J. Balys	0.60
Tautosakos Lobynas J. Balys	3.00
Vieneri metai ir viena savaitė B. Gaidžiūnas	1.50
Valentina A. Vaičiulaitis	2.00
Varpai skamba Stasius Būdavas	2.50
Žemė Red. K. Bradūnas	4.00

Visos knygos siunčiamos paštu. Užsakant pinigus siųskite: **DIRVA, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio**

ĮDOMI KNYGA

Lietuvio gyvenimas bolševikinėje priespaudoje ir jo kova už savo buvimo, tautos ir tikėjimo teises plačiai pavaizduojama tik ką iš spaudos išėjusioje lietuvio žvejo

JUOZO GRIŠMANAUSKO

knygoje

"Tolimieji kvadratai"

Čia aprašyta ir žvejų pabėgimo istorija.

Knygą galima gauti pas liet. spaudos platintojus ir pas patį leidėją Juozą Kapočių, 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y. prisiunčiant 2 dol. pinigais ar money orderiu.

Uršulė Žemaitienė

SUVALKIEČIŲ VESTUVĖS

Redagavo **Jonas Balys**

(14)

Apdovanojimas

Jaunavedžių naktis

Jaunavedziams yra pataisyta lova klėty ar seklyčioj. Dar koks šposininkas vyras, jaunavedžių giminaitis, įlenda ir atsigula į jaunavedžių lovą, neleidžia jiems gulti. Tai turi lovą išsipirkti: jaunikis duoda butelį degtinės, o jaunamartė gražų rankšluostį. Tada tas senis užleidžia jiems lovą, o pats kraustosi, kaip meška iš lauzo ir atėjęs prie kitų vestuvininkų giriasi, ką jisai laimėjo nuo jaunavedžių.

Vestuvininkams patiesia šeimyninėje ant grindų šiaudų kūlius, tai puikiausia nakvynė išdykėliams. Kurie pavargę ar išsigėrę, tai greitai užmiega, o kiti su miegančiais visokius pokštus išdarinėja: pagavę šunį atveda ir užmeta ant gulinčių, tai drabužius prie pagalvės prisiuva, arba susiuva vieno ir kito drabužius į krūvą; tai kokias skardines pririša miegantiems prie rankų ar kojų; tai vėl akmenį įdeda į maišą ir pririša, kad pabudus sunku būtų atsikelti. Kiti tabakos ar pipirų sutrina, krienų paskuta ir viską sumaišę pakiša miegantiems panosėn. Taip viską išdarinėja, kol patys nugriūva išvargę.

Ateina rytas, jau švinta, šeimininkės jau sukilę. Pradeda ateiti svečiai, kurie nakvojo pas kaimynus ir ramiai išsimiegojo. Jie pradeda tebemiegančius tampyti ir kelti. Ateina šeimininkas su bonka, kelia visus, pasveikina ir pavaišina. Pakyla klegesys, juokas ir riksmas, pasakoja, kas ką sapnavo. Kitas dejuoja, kad jo galva per naktį tokia didelė užaugusi, na ir visokias kitokias nelaimes apkalba, kas kam atsitiko. Pagaliau išsipainioja iš nakties žabangų ir visų bėdų. Tada visi puolasi valyti stubą: vyrai riša šiaudus ir šluoja, o moterys tvarko rakandus. Visi prausiasi ir šukuojasi, puošiasi, kaip kas išmano. Vyrai ir moterys padeda šeimininkėms tvarkytis, nes jos labai pavargusios.

Keltuvės

Susitvarkę eina kelti jaunavedžių. Visi susirenka prie klėties ar seklyčios, kur jaunavedžiai miega ir kelia didžiausį triukšmą: švilpia, rėkia ir šaukia, muša pagaliais į duris ir į visokias skardines. Šaukia: "Kelkite jūs, tinginiai, miegaliai, besarmačiai. Jūsų kaime vestuvės, o jūs miegat ir nieko nežinot..." Jaunamartei šaukia: "Kelk, marti, vaikai rekia, vištos kudakuoja." Visaip išsigalvoja ir erzina jaunavedžius. Jaunikiui, pavyzdžiui, sako: "Kelk ir eik į lauką, į gaspadą! Tėvelis tau pavedė ūkį, o tu miegi. Žydas atvažiuoja, paims tavo ūkį. Na greičiau, kas yra, ar dar sapną nebaigei sapnuoti? O gal su svetima miegojai?" Netik šūkauja, bet ir dainuoja tokias daineles, kuriose tarsi patys jaunavedžiai atsako į visus erzinimus ir stengiasi pasiteisinti, kodėl taip ilgai miega.

89

Ėjau lyjant, ėjau sniegtint, (2)
Mislijau mergelę darbią gausiu. (2)
Kad aš gavau mergužėlę,
Baltą gražią lelijėlę,
Ant viso amželio tinginėlę. (2)
Ji nemoka verpt nė austi, (2)
Nemoka mergelė marškinių siūti. (2)

*

Laukiau rytą vakarėlį. (2)
Mislijau bernelį darbų gausiu. (2)
Kad aš gavau bernužėlį,
Baltą gražų dobilėlį,
Ant viso amželio tinginėlį. (2)
Jis nemoka šieną pjauti.
Jis nemoka lauką arti,
Nemoka bernelis žagrę taisyti. (2)

90

Kelkie, sesele, kelkie, jaunoji,
Seniai sukilę visi sveteliai. (2)
Seniai sukilę visi sveteliai,
Seniai jau laukia tavęs darbeliai.
Vakar tu buvai jauna mergelė,
O jau tu šiandie žmonių martelė.
— Močiute mano, mano širdele,
Kam tu išleidai mane dukrelę?
— Sugrįšk, dukrele, sugrįšk, jaunoji,
Sugrįšk, dukrele, į tėviškėlę.
— Kada ant marių plauk akmenėlis,
Tada sugrįšiu į tėviškėlę.

91

Primusino, prikusino
Seną mergą vesti.
Oi-oi-oi-oi, seną mergą vesti. (2)
Dieną kosti, naktį čiaudi,
Negaliu pamesti.
Oi-oi ir t.t.
Aš nuvedžiau ją į kaimą,
Kad ją šunes lotų.
Išvedžiojau visą kaimą —
Nei vienas nelojo.

Primusino, prikusino
Už seno tekėti.
Ilga barzda, stati ūsai,
Neturiu kur dėti.
Aš paguldžiau jį už pečiaus,
Kad blusos kapotų.

SKAUTŲ VEIKLA

FONDAS LIETUVIŠKAJAI SKAUTYBEI UGDYTI

Emigracijoje ir būsimoje laisvoje Lietuvoje skautybei ugdyti pernai Pas. Liet. Skautų S-gos Pirmija yra įsteigusi atitinkamą fondą. Yra sudaryta ir pradėjo dirbti šio Fondo komisija: p. J. DAUŽVARDIENĖ — Fondo Valdytoja, gen. K. MUSTEIKIS — Fondo Iždininkas, sktn. Z. JUŠKEVIČIENĖ — Skaučių Seserijos atstovė, sktn. V. ŠIMKUS — Skautų Brolijos atstovas ir sktn. B. LESEVIČIŪTĖ — Fondo Sekretorė ir P.L.S.S. Pirmijos atstovė.

Jau penktą dešimtmetį pasauly gyvuojąs skautybės sąjūdis kiekviename krašte yra daugiau ar mažiau valstybės ar susipratusios visuomenės moraliai ir materialiai remiamas. Deja, tuo negali pasidžiaugti šiuo metu iš Tėvynės išblokšta lietuviškoji skautybė. O emigracinėse sąlygose jos uždaviniai yra smarkiai padidėję ir pasunkėję. Dabar skautybės sąjūdis greta šeimos tapo nepamainomas ramstis mūsų jaunimo lietuviškajai dvasiai išlaikyti, ją žadinti ir ugdyti. Skautybės auklėjimo sistemoje jaunuolis auklėjamas geru savo konfesijos išpažinėju, susipratusiu Tėvynės sūnumi bei pareigingu piliečiu, o taip pat ir nuoširdžiu kiekvieno savo kaimyno — artimo bičiuliu. Tokioje dvasioje užaugęs jaunuolis reikalingas ne tik šių dienų sumaterialėjusiai žmonijai atgimti, bet ir mūsų kenčiančiai Tėvynei prikelti.

Lietuviškosios skautybės veikloje nepakanka vien užsispyrusios jaunatviškos skautų ir jų vadovų dvasios. Jiems labai reikalinga ir efektyvi materialinė parama. Lėšos reikalingos skautiškai literatūrai bei spaudai leisti ir stiprinti, stovykloms, iškyloms, skautiškajai aprangai, būklams išlaikyti bei įrengti ir panašiai.

Lietuviškajai Skautybei Ugdyti Fondas laukia dosnios talkos iš lietuvių visuomenės. Netrukus jis atitinkamu būdu kreipsis į visus geruosius tautiečius. Tikėkimės, kad tai neliks be atgarsio!

ARTĖJA SKAUTŲ VYČIŲ SĄSKRYDIS

Chicagos skautų vyčių pradėtoji akcijai plačiai įsisiūbavo ir gegužės 30 — birželio 1 d. laukiama skaitlingo JAV rajono skautų vyčių sąskrydžio. Jo parengiamoji komisija yra numačiusi šiuos referatus bei diskusines temas: 1) Skautų vyčių veikimo apžvalga; 2) Skautų vyčių veikimo reorganizavimas; 3) Sk. vyčių programos — kandidatams, sk. vyčiams, prityr. sk. vyčiams, tradicijos, uniformos ir pn.; 4) Religija sk. vyčių gyvenime; 5) Sk. vyčių santykiai su vilkiukais, skautais, skautėmis ir Korp. Vytis; 6) Sk. vyčių veikla visuomenėje ir šalpos darbe; 7) Spauda a) sk. vytis ir skautiškoji spauda ir b) sk. vyčių laikraščio — žurnalo reikalas; 8) Klausimai ir sumanymai.

Sąskrydis bus pravestas šv. P. Marijos Gimimo (Marquette Park) parapijos patalpose — 6812, So. Washtenaw Ave., nes dėl techniškų kliūčių teko atsisakyti nuo anksčiau projektuotos stovyklos užmiestyje. Sąskrydžio vieta pasiekiama autobusais — važiuoti California Ave. iki 68 ar 69-tos gatvės (1 blokas į rytus), arba tramvajais — Western gatve iki 69 ar 69-tos g-vės (4 blokai į vakarus). Ten pat yra gražus didelis parkas, kuris irgi bus sąskrydžio dispozicijoje. Sąskrydžio dalyviai vietoje gaus sumuštinius ir kavą, o nakvynę ir valgį — pas vietos skautus.

Dar nespėję užsiregistruoti skautai vyčiai raginami tai kuo greičiau atlikti adresu: A. Augustinaitis, 3727 So. Lowe St., Chicago 9, Ill.

PAS NEW YORKO SKAUTUS

Lietuvos skautų Pirmūno vyr. sktn. P. Jurgėlos paskatintinti Great Neck'e, N. Y. susiorganizavo skautų ir skaučių vienetai, kurie priklauso New Yorko liet. skautų-čių tuntui. Džiugu, kad gausėja skautiškoji šeima, o newyorkiečiams skautams atsirado atsparos taškas iškyloms ir stovykloms.

Gegužės 11 d. New Yorko skautai ir ateitininkai Apreiškimo parapijos salėje 3,30 val. rengia bendrą Motinos Dienos minėjimą. Bus paskaita ir meninė dalis, kuriai vadovaus sktn. Samušis. Meninėje dalyje pasirodys skautai, ateitininkai ir Operetės choras.

Pernai Kalėdoms ir šių metų Velykoms New Yorko skautai vyčiai pasiuntė "Aušros" tuntui Diepholze, Vokietijoj, po $15.00. Tokia graži ir pasikartojanti parama jungia plačiai pasklydusius po pasaulį Lietuvos skautus vienon brolišk0n šeimon.

NAUJAS NOTTINGHAMO SKAUTŲ VIETININKAS

Anglijos rajone pasktn. B. Zinkevičius, vietoje Kanadon išvykusio pasktn. J. Trečioko, tapo paskirtas Nottinghamo skauto vietininkijos vietininku ir perėmė skautų vyčių Vydūno būrelio vado pareigas.

PAJŪRIAIS, PAMARIAIS — PILGRIMŲ ŽEMĖN

Gegužės 4 d. Bostono liet. skautai, išklausę šv. Mišias šv. Petro bažnyčioje, kurias atnašavo jų dvasios vadovas kun. J. Klimas, septyniais automobiliais pasileido gražiu Atlanto pajūriu Plymouthо link. Tai buvusi pirma tokia motorizuotą iškyla, kuri puikiai pavyko. Plymouthe skautai aplankė akmenį — Plymouth Rock, prie kurio 1620 m. išlipo krantan iš Mayflower laivo pirmieji laisvės ir nevaržomo gyvenimo šiame krašte jieškoję bėgliai — piligrimai. Jie stebėjosi didingu pilgrimų bičiulio — indėnų vado Massasoit paminklu, pagerbė sarkofagą su pilgrimų kaulais. Prie pilgrimų trobelės, kurioje yra muziejus su anais laikais vartotais gyvenimo rakandais, Bostono vietininkija atliko tradicinės vėliavų pagerbimo ir raporto apeigas, kurias stebėjo gausus būrys svečių ir vietinių gyventojų.

Iš Plymouthо skautai nuvažiavo pro White Horse Beach vasarvietę į amerikiečių skautų nuolatinę stovyklavietę "Camp Child". Tenai civilizacijos nepaliestos gamtos prieglobstyje skautai praleido kelias smagias valandas — keliaudami kalvomis aplink ežerą, apžiūrėdami originalius stovyklavimo įrengimus ir dainuodami prie lauželio. Kartu buvo pravesta iškilminga vietininkijos sueiga šv. Jurgio šventei ir Motinos Dienai atžymėti. Du kandidatai davė skauto įžodį, kurio apeigose dalyvavo dvasios vadovas kun. J. Klimas, skautų bičiulis J. P. Tuinila ir sktn. prof. Ig. Končius.

Šioje iškyloje dalyvavo 46 skautai, kurių tarpe buvo 18 vilkiukų. Jie, ypač jaunesnieji, ilgai atsimins šį žygį į istorines šio krašto vietas ir bundančion pavasario gamton.

Tik dėka kun. J. Klimo, p. J. P. Tuinilos, p. A. Užubalio, p. Valio, p. Tamošiūno, vyresn. skiltn. Ir. Laurynaitytės ir sk. R. Bričkaus, kurie savo automobiliais payežino skautus, ši iškyla taip puikiai pavyko. Vietininkija reiškia šiems savo geradariams nuoširdžią padėką.

Ta pačia proga Bostono skautų vietininkija reiškia padėką kun. J. Klimui, p. J. Kasmauskui ir p. P. Peldžiui už skautų nuvežimą bal. 26 d. Lexingtonan į amerikiečių skautų paradą.

Išmiegojo visą naktį —
Nei viena nekando.
Seno berno kieta skūra,
Nė šuva n'įkąstų.

(Jei vaikinas ar mergina jau pagyvenę, tai šiosc dainelės nedainuoja. nes užsigautų).

92

Kad aš gavau vyrą,
Nežinau ar gyvą.
Tu vyreli dobilėli,
Kur aš tave dėsiu? (2x2)

Pastačiau prie malkų,
Jis nemoka skaldyt.
Tu vyreli ir t.t.

Pastačiau prie girnų,
Grūdus malt nemoka.

Pagudžiau į lovą,
Gul kaip sena boba.

Padariau zobovą,
Bovytis nemoka.

93

Parsivedžiau labai storą,
Neįlipa nei į lovą.
O tai man bus bėdos,
Kas į lovą ją kilnos. (2x2)

94

Panedėlį girta buvo,
Utarnyke snaudė,
O seredo' storos drobės
Du mastu išaudė.
Ketvirge tą drobę skalbė,
Petnyčio' kočiojo.
Subatoj karčiamoj
Perdien ulevojo.

Kai atsibosta visiems dainuoti, o jaunavedžiams klausytis, tai jaunavedys atidaro duris ir paduoda tiems triukšmadariams butelį degtinės. Jaunamartė duoda saldainių ir taip juos nuvaro nuo durų. Tada kokia giminaitė moteris atneša vandens ir rankšluostį jaunavedžiams nusiprausti. Ir vėl juos uždaro klėty ar seklyčioj. Už valandos ateina ta pati moteris ir paklausia, ar jau pasipuošė. Jaunavedys įmeta pinigą į tą vandenį, kur jiems buvo atnešus nusiprausti, tai už patarnavimą. Vėl ateina visi triukšmadariai ir vedasi jaunavedžius į pirkią, vėl visaip dainuodami ir juos erzindami. Tuo tarpu ta moteris pakloja jaunavedžių lovą, viską sutvarko ir grįžta prie visų. Jei ji gera šposininkė, tai atneša kieno nors mažyti vaiką ir rodo visiems, sakydama: "Tik jūs pažiūrėkit, ką aš radau jaunavedžių lovoj..." Kitąkart pagauna katiną, suvynioja į kokį drabužį, kaip vaiką, ir rodydama sako: "Tik jūs žiūrėkit, tikrai į tėvą panašus, net ir su ūsais..." Visiems būna didelio juoko.

Jaunavedžių pusryčiai

Kai jau visi prisidainuoja, prisirėkia ir prisijuokia, tada valgo jaunavedžių pusryčius. Tai jau ketvirtadienio rytas, tikriau vidurdienis. Valgant muzikantai groja maršą. Už stalo sėdi senąja tvarka. Dabar jaunavedžiai prašo ir ragina visus valgyti ir gerti. Valgydami ir pavalgę vestuvininkai dainuoja vestuvių pabaigai pritaikintas dainas, kaip sakoma, "virgdo marčią": tai pabaugina, tai suramina ar paguodžia.

95

Dėkui močiutei, senai širdelei,
Ką mane mažą gražiai augino. (2)
Ką mane mažą gražiai augino,
Ką mane jauną gražiai mokino.
O tik nedėkui senai širdelei,
Ką mane jauną toli išleido.
Kur yr mošelė, ir anytėlė,
Kur yr vuošvelis, ir dieverėlis.
Ta anytėlė — kai žarijėlė,
O ta mošelė — kai kibirkštėlė.
Tas dieverėlis — kaj dėbesėlis,
O tas vuošvelis — kai perkūnėlis.
Radau anytą baisiai nelabą,
Skyrė man jaunai kasdieną grabą.
O ir mošelė sau ne patieka,
Stumdo man jauną, kai piktą grieką.
Vuošvelis barė, iš namų varė,
O dieverėlis duris atdare.
Anyta tarė, sūnelį barė:
— Tai tinginėlę mergelę gavai.
Bernelis tarė užtarydamas:
— Tai darbininkę mergelę gavau.
Tavo dukrelė klėtelė' miega,
Mano mergelė kamaro' mala.
Tavo dukrelė guli dejuoja,
Mano mergelė mala dainuoja.

(Bus daugiau)

J. Steponaitis „misijonierius"

Draugas remia jo "misijas"

Yra tikrų misijonierių, bet yra ir tokių, kaip pasirodė "Draugo" 101 numeryje. Ten, naujojo "misijonieriaus" J. Steponaičio, buvo paskelbtas rašinys "Pagonybė praktikoje". Tame rašinyje J. Steponaitis save prisistatė tautininkų mokytoju ir persergėtoju, o rašinio pabaigoje jis paprašė ir Viešpaties pagalbos savo misijoms...

Prieš septynerius metus, tada išėjęs iš garsiųjų Adolfo Hitlerio "kurortų", buvau apgyvendintas gražiajam Maino slėny — Wuerzburge. Iš savo kambario lango matydavau gatve praeinantį žilą, neproporcingai didele galva, senyvą žmogų. Jis, į visas puses atsisukdamas, žegnojo ir kažką praeiviams aiškino. Vieną kartą paklausiau šeimininkę, kas yra tas žmogus. Ji man atsakė, kad tai labai komplikuotos, nepaprastai pretenzingos praeities žmogus, dabar užsiėmęs jau tik piktų dvasių vaikymu ir apaštalavimu...

Perskaitęs "Drauge" tariamą J. Steponaičio pasikalbėjimą su manim, nejučiom prisiminiau aną, prie Maino matytą žmogų. Ir kai neprisiminsi, jei J. Steponaitis, atėjęs į Dirvą koncertui pirktis bilieto užsiminęs apie B. Railos bendradarvimą, ir gavęs atsakymą, kad B. Raila tikrai geriau už jį rašo, vėliau tvirtina, kad redaktorius jam teigęs, jog tautininkai V. Alanto romaną laiko savo evangelija, kad tautininkai principus ir ideologiją keičia pagal reikalą, kad jau įsteigta tautininkų NKVD tą garsųjų J. Steponaitį likviduoti ir t.t. O dar vėliau, kai atėję Dirvos prieteliai tvirtina, kad J. Steponaitis eidamas pro Dirvą rodo špygas, ką gi gali kito pagalvoti... gal tik, kad kaimo moterys mokėdavo anais laikais dar geriau pasielgti... Bet jos taip elgdamos nepredendavo į tokius didelius "misijonierius", nemokė lietuvių paklusti pavergėjams, tenkinos kasdieniniu nelengvu darbu — šėrė kiaules, ravėjo daržus...

"Misijonierius" J. Šteponaitis, per "Draugą" laikydamas tautininkams misijas, greičiausiai save laiko kokiu tai tautininkų vadu ar mokytoju. Jis vieną kartą per tą patį Draugą net gyrėsi, kad kada tai priklausęs neolituanams. Ak, gi kada tai ir Liudas Gira priklausė krikščionims demokratams ir Salomėja Neris ateitininkams! Paklauskit, ar paminėtos organizacijos dabar jais didžiuojasi. Tat gal ir J. Steponaitis nesigirtų dabar kas buvęs, bet tenkintųsi jau tuo vienu "misijonieriaus" titulu...

Gaila tik, kad pretenduojąs į katalikų vadovaujančius organus "Draugas", ne tik skiria tiems savo bendradarbiams "misijonieriams" vietos, bet ir atsisako įdėti atitaisymą. O kad Draugas tikrai įvertintų su kuo turi reikalo, mes mielai persiųsim visą pas mus skaitytojų susiųstą medžiagą apie "misijonieriaus" J. Steponaičio atliktus darbus. Ypač jie "karžygiški" vokiečių okupacijos metais. Labai įtikinančios kalbos, labai rimti straipsniai, kad net vėliau reikėjo bijoti amerikiečių, keisti pavardę, slapstytis. Pasirodo, kad ir tada J. Steponaitis jau "misijonieriavo..."

B. G.

KALBAMASIS RAGELIS NUIMTAS NUO TELEFONO REIŠKIA NENAUDOJAMĄ LINIJĄ.

The Ohio Bell Telephone Company

Iš pavasarėjančio Worcesterio

Stiprėja ir plečią veiklą ALT Sąjungos Worcesterio skyrius

Gegužės 4 d. įvyko metinis ALTS Worcesterio skyriaus susirinkimas, kuriame buvo išrinkta nauja skyr. valdyba, aptartos ir nustatytos šių metų skyriaus veiklos gairės.

Kaip paaiškėjo iš senosios valdybos ir revizijos komisijos pranešimų, metų eigoje skyrius veikė darniai ir konsoliduotai. Ypatingai daug pasidarbavo tautinės spaudos platinime (St. Astrauskas). Taip pat, pritraukė daugiau naujų narių, juos vidiniai suartino draugiškų skyriaus parengimų metu. Palaikė glaudų ryšį su artimomis vietos lietuvių organizacijomis kultūriniame ir visuomeniniame darbe.

Į naują skyriaus valdybą išrinkti: Juozas Matulevičius, prof. Juozas Rauktys, Jonas Vizbaras — Sūdavas, Povilas Babickas, Vincenta Kielienė ir Stasys Astrauskas. Į Revizijos komisiją: Bronius Leonavičius, Vincas Minkeliūnas ir Vytautas Orentas.

Praėjusių metų eigoje skyrius pakankamai sustiprėjo tiek materialiniai, tiek narių skaičiumi. Aktyvesni skyriaus nariai dirba ir kitose Worcesterio lietuvių organizacijose, kaip Tremtinių B-nės valdyboje, L.S. "Ramovė", Akademiniame sambūry "Šviesa" ir šalpos organizacijose. Susirinkimas nutarė ir įgaliojo naująją skyriaus valdybą šių metų veiklą plėsti kultūrine ir visuomenine plotme. Susirinkimo svarbesni nutarimai buvo:

1. ALT Sąjungos Worcesterio skyrius įstoja nariu į "Vilties" draugiją su $100 įnašu;

2. Materialiniai remia Lietuvai ir Lietuvos kultūrai nusipelniusius asmenis, kurie dėl senatvės ar ligos negali išemigruoti ir užsidirbti. Susirinkime žurnalistui Stepui Vykintui paremti iš kasos paskirta $10.00 ir aukų būdu iš narių surinkta $33.00. Viso $43.00.

Aukas šiam tikslui rinkti ir šialpimą V. Vokietijoje pasilikusiams organizuoti paprašytas skyriaus narys M. Luneckas;

3. Vasario 16-tosios gimnazijos rėmimu rūpintis įgaliotas V. Orentas;

4. Metų eigoje numatyta surengti vieną reprezentacinį koncertą, kviečiant žymesnes mūsų teatro ir operos pajėgas;

5. Remti ALT aukų vajų Lietuvos Laisvės Fondui. Susirinkimui pritarus iš kasos paskirta $50.00;

6. Solidariai dirbti su vietos organizacijom Lietuvos laisvinimo akcijoje.

VIETOS ŽINIOS

Gegužės 25 d. į Worcesterį atvyksta iš Lietuvos pabėgę žvejai. Jiems priimti organizuojamas bendras organizacijų komitetas.

*

Tremtinių B-nės Valdyba ruošiasi liūdnųjų birželio įvykių minėjimui, kuris įvyks 15 birželio (sekmadienį) Amerikos Legijono salės patalpose.

*

L.S. "Ramovė" Worcesterio skr. Valdybą sudaro: Pulk. Basiulis, (pirm.), Ltn. Jonas Vizbaras (sekret.), Kpt. Židžiūnas (ižd.) ir Kpt. K. Budrys (narys).

*

Gegužės 11 d. iš Kanados atvyksta Lietuvos operos solistė Kardelienė ir pianistas Smilgevičius. Jie duos koncertą "Sandaros" parengime.

*

Balandžio 27 d. 8. M. M. Ratelio dramos studija, vedama H. Kačinsko, L. Klubo salėje davė "Aušros Sūnų" spektaklį.

*

Balandžio 26 d. Worcestery įvyko Mass. valstybės lietuvių studentų, studijuojančių valstybės aukštose mokyklose, suvažiavimas.

J. Vizbaras-Sūdavas

WATERBURY STEIGIAMA BENDRUOMENĖ

Lietuvių Bendruomenės klausimas yra tema, kuria ne tik daug buvo kalbėta ir ginčytasi vietoje, bet kuri yra gerokai "pagarsinusi" Waterburio koloniją ir spaudoje. Mintis ją steigti yra kilusi Tremtinių Draugijoje. Toji draugija ir buvo maniusi imtis iniciatyvos Bendruomenės pirmąjį susirinkimą sušaukti, kaip jos iniciatyva buvo surengtas Bendruomenės idėją garsinąs aktas — koncertas. Tačiau kai atsirado nepasitenkinimas, kam ši draugija imasi žygių, draugijos valdyba pasiūlė Bendruomenę organizuoti vietos ALTui. ALTo sudarytoji komisija (skyriaus prezidiumas) galų gale ir tapo Bendruomenės steigėju.

Gegužės mėn. 18 dieną (sekmadienį) 2:30 val. p. p. lietuviškosios parapijos didžiojoje salėje įvyksta pirmasis Lietuvių Bendruomenės Waterburio apylinkės susirinkimas. Jame bus dar sykį paaiškintas reikalas burtis visiems lietuviams į Bendruomenę ir bus sudaryti apylinkės organai — valdyba ir revizijos komisija. Kadangi Bendruomenė nori apimti visus lietuvius, be tikėjimo ar politinių įsitikinimų skirtumo, reikėtų visus Waterburio lietuvius paraginti susirinkime skaitlingai dalyvauti.

Vv.

Susirinkimas Bostone

(Atkelta iš 1-mo pusl.)

mėnesį ar bent artimame tam mėnesiui laikotarpyje. Seimo vieta siūlyta Bostonas ir Philadelphija, minėtas ir New Yorkas. Išdiskutavus visų vietų pliusus ir minusus, Seimo vietos klausimą galutinai spręsti pavesta Sąjungos Valdybai, tuo klausimu susižinojus su šiame suvažiavime atstovų neturėjusiais skyriais. Valdybai pavesta galutinai nustatyti ir Seimo datą, kai bus nustatyta vieta ir bus išsiaiškinta, kokiose patalpose kada Seimą šaukti.

* *

Pažymėtina, kad suvažiavime dalyvavo bei baigiamąją kalbą pasakė Amerikos Lietuvių tautininkų veikėjas-veteranas, jau tikrai patriarchinio amžiaus sulaukęs waterburietis

Jonas Tareila,

kuris, tarp ko kita, **pernai** galėjo švęsti tikrai retą sukaktį — 60 metų nuo atvykimo į Ameriką sukaktį. Gaila, savo laiku jis, matyti, kukliai tą sukaktį nutylėjo ir ji liko viešiau nepaminėta. O kaip tik toji kapa metų Amerikoje gana gausiai nusagstyta lietuvių visuomeniniam gyvenimui reikšmingais ir su J. Tareilos vardu surištais įvykiais. Jis, pavyzdžiui, eilę metų buvo SLA pirmininku po susivienijimo išsiskirimo, jis yra žymiųjų asmenybių susivienijimo istorijoj. Tarp kita, ko daugumui mūsų Kražių skardynės jau atrodo beveik tolimos senovės įvykiu, o Tareila dar **pats** anuo metu Waterbury organizavo viešą protestą (eisėną su juodomis vėliavomis) prieš tą rusų valdžios žiaurumo pasireiškimą Lietuvoje!

Dabar J. Tareila pažadėjo, kad kita proga pasirengęs plačiau papasakoti savo žymesnius pergyvenimas per tą ilgą savo veikimo Amerikos lietuvių tarpe laiką. Tik kažin, ar tai būtų įmanoma papasakoti vieno, kad ir labai ilgo susirinkimo eigoje. Ar nebūtų verta pasirūpinti, kad J. Tareilos atsiminimai būtų užrašyti — juk jis yra labai svarbus ir neabejotinai turtingas dar gyvas Amerikos lietuvių visuomeninio veikimo istorijos šaltinis.

LIETUVIŲ ŽEMĖS ŪKIO DARBUOTOJŲ DRAUGIJA DETROITE

Gegužės 18 d., t. y. sekmadienį, 12:30 val., tuoj po pamaldų, Šv. Antano Parapijos Pradžios Mokykloje, kviečiamas L.Ž.Ū.D. Dr-jos metinis susirinkimas.

Susirinkime bus svarstoma svarbūs einamieji Dr-jos reikalai. Taip pat bus aptarta ir organizuojamos ekskursijos klausimas, kuri įvyks artimiausiu metu į pavyzdingus, įvairių šakų ūkius Michigano valst.

Visi nariai bei žemės ūkio besidomintieji asmenys maloniai kviečiami dalyvauti metiniame susirinkime.

Valdyba

TAUPYTI GALITE IR LAIŠKAIS!
TAUPYKITE PAS SAVUS!
STANDARD FEDERAL
STIPRIAUSIA TAUPYMO ĮSTAIGA AMERIKOJE MOKA AUKŠTA DIVIDENDA
TURTAS ..... per $31,000,000
ATSARGOS FONDAS ..... „ $ 3,000,000
STANDARD FEDERAL SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO
4192 Archer Ave., Chicago 32, Ill.
JUSTIN MACKIEWICH, prezidentas • Telef. VIrginia 7-1141
Įstaigos valandos: Kasdien nuo 9 ryto iki 4 val. po pietų, ketvirtadieniais nuo 9 ryto iki 8 vakaro, trečiadieniais uždaryta.

CHICAGOS ĮVAIRUMAI

GEGUŽIO PARENGIMAI

Chicagoj parengimų per gegužės mėnesį suruošta daugiau, negu per bet kurį kitą mėnesį praeitam sezone. Ir geru pasisekimu.

Antrasis gegužės mėnesio savaitgalis buvo daug vėsesnis, negu pirmasis. Sekmadienį gegužės 4 d. gyvasis sidabras termometre buvo persiritęs per 90-tą laipsnių, o gegužės 11 d. persirito tik per 50-tą laipsnį.

Pastarajame sekmadienyje Sokolų salėj "Dainavos" ansamblis vaidino "Nemunas žydi", o Chicagos Universiteto International House salėj Lietuvių Teatras vaidino Eugene O'Neill'o dramą Anna Christi.

"PELĖDA" VĖLINASI

Juokų laikraščio "Pelėdos" pasirodymas susitrukdė. Dar nepasirodė bal. mėnesio numeris. Leidėjas Adomas Vilainis pasivėlinimą aiškina tuo, kad reikėjo redaktorių keisti. Bet užtikrina, kad skaitytojai gausią visus numerius.

"MARGUTIS" PASIRODO LAIKU

Gegužės mėnesio "Margučio" numeris pasirodė laiku. Plačiai paminėta raštais ir atvaizdais Steigiamojo Seimo sukaktis. Skaitytojai šiuo numeriu gerėsis kaip kad vasario mėnesio numeriu, kur buvo paminėta Vasario Šešioliktoji.

ATOSTOGOS, IŠVYKOS

Kadangi pavasaris buvo ankstyvas ir gražus, tai žmonės ankščiau pradėjo kalbėti apie atostogas, o organizacijų susirinkimuose pradėta kalbėti apie išvykas arba ekskursijas. ALTS Chicagos skyrius turėjo narių susirinkimą gegužės 11 d. Be kito ko nutarta padaryti išvyką. Buvo užsiminta vykti į Lakeside vasarvietę, kurios savininkas yra geras tautietis Pranas Bastis. Jo vasarvietė yra į vakarus nuo Milwaukee, Wisc., prie Pewaukee ežero. Tai atostogininkų dvaras.

Skyriaus išrinktoji išvykos komisija galutinai nutars ir dieną ir vietą. Indomaujantieji Prano Basčio vasarviete gali kreiptis adresu: 840 W. 33rd St., Chicago 8, Ill.

Naujakuris

SUOPIS FURNITURE
6921 Wade Park EX 1-0911
Visokių rūšių baldai ir elektriniai bei kitoki reikmenys virtuvei ir kiekvienam Jūsų buto kambariui
ŽEMOS KAINOS — MALONUS PATARNAVIMAS
Patogi vieta apsipirkti lietuviams naujakuriams lietuviškoje krautuvėje

$400.00 MONTHLY PART TIHE
National company offers reliable party secure future servicing a route of merchandise dispensing machines. No selling required. Ideal spare time set-up to start. $400.00 per month possible part time, full time more. Applicant must be dependable and have references. Car and $600.00 required which is secured by inventory. This is a bona fide business proposition and will stand strict investigation. Please do not answer unless you are ready to go into a safe, sound business. For interview with factory representative in your town, include phone and address in application. NU-Way Distributing Co., 3908 Olive St., St. Louis 8, Mo.

AR PAŽĮSTI ŠĮ KRAŠTĄ?

Apie mineralinius turtus

JAV-bės savo mineralinėmis žaliavomis yra vienas turtingiausių pasaulio kraštų. Normaliais laikais šis kraštas pralenkė visą pasaulį medvilnės, žibalo, vario, plieno, anglies, cinko, druskos, fosfato gamyba. Jis patenkina savuosius reikalavimus ir yra pajėgus nemaža savo mineralinių turtų eksportuoti į kitus kraštus.

Nevisuomet Amerika buvo turtinga savo mineralais. Pvz., besibaigiant pirmajam pasauliniui karui, 1917-18 m., šis kraštas dar neturėjo savų išteklių, kurie įgalintų sprogstamųjų medžiagų gamybą (nitratai). Tik pastaraisiais laikais daugiau išvystė sintetinės gumos gamybą. Japonų įvykdytas Pearl Harbor puolimas parodė, kad JAV negali tenkintis savo mineraliniais ištekliais ir netekusios importo rinkų (Olandų Indija) turi dėti visas pastangas kuriuo nors būdu rasti pakaitalus. Antrasis pas. karas pirmoje eilėje paskatino didinti gamybą tų mineralų, kurie neišvengiamai reikalingi karo atveju ir tai liečia plieną, varį, aliuminijų ir magnezijų.

Visos tos pastangos nebuvo be vaisių ir tai aiškiai pasako skaitmenys. Pvz., jei 1939 m. JAV metinė plieno gamyba siekė netoli 53 mil. tonų, tai 1944 m. pasiekė jau netoli 90 mil. tonų ir 1950 m. — apie 97 mil. tonų. Dar labiau pakilo vario gamyba. Štai taikos metu, 1939 m., pagaminta vario 1 mil. 400 tūkst. svarų, 1944 m. gamyba pakilo jau ligi 2 mil. sv. Tą patį galima pasakyti apie gyvybinių karo pramonei mineralų gamybą — aliuminijų ir magnezijų. Pažymėtina, kad normaliais metais, norint išlaikyti šio krašto pramonę pakankamam lygyje, reikia turėti maždaug 5000 įvairių žaliavos medžiagų. Kaip atrodo paskirų mineralinių turtų gausumas ir jų gamyba, paruošimas Amerikoje, parodo žemiau dedami duomenys.

Plienas, tai visos ginklavimosi programos nugarkaulis. Jis reikalingas gaminti ne tik tankus, laivus, šautuvus ir lėktuvus, bet ir statyti įvairius pastatus, mašinų įrankius ir kasykloms reikalingas mašinas. Žibalo pramonė geležinkeliai, ūkiui reikalingos mašinos, angarai lėktuvams, Amerikos sąjungininkam pagalba pradedant Sovietų Rusija 2 pas. karo metu ir baigiant būsimojo karo sąjungininkais — visi jie šaukėsi anksčiau ir dar labiau šiuo metu šaukia — plieno ir plieno!

Kaip jau minėta, plieno gamybą iškėlė 2 pas. karas ir pastaruoju metu Korėja. 1950 m. plieno pagaminta apie 97 mil. tonų ir gamyba vis kyla. Plienas be geležies rūdos (iron ore) neįmanomas ir kraštas, suprantama, taip smarkiai savo gamybos negalėtų didinti, neturėdamas pakankamų **gel. rūdos išteklių.** Jų daugiausia randama Minnesotos valst. 1950 m. statistikos duomenimis šioje valstybėje gauta per 65 mil. tonų, toliau seka Michigan v. su apie 13 mil. tonų, Alabama — per 7 mil., Pennsylvania ir New York su apie 4 mil. tonų ir kitos valst. Geležies rūdos gabenimui labai pasitarnauja Didieji Ežerai ir ties jais esąs Clevelando miestas laikomas vienu didžiausių gel. rūdos priėmėjų ir perdirbimo centru.

Varis — kitas svarbus metalas. Amerika jo daugiausia įsiveža iš Chile, žymiai mažiau iš Kanados, Meksikos ir Peru. JAV savo didžiausius vario išteklius pasiekė 1943 m., kai jie siekė apie 2 mil. ir 200 tūkst. svarų.

Cinko srity kraštas nebepriklauso nuo importo. Jo nemaži kiekiai randami Idaho, Arizonos, New Jersey ir Montana valstybėse. 1941 m. jo gamyba buvo pasiekusi per 650 t. tonų ir pastaraisiais laikais jo gaminama nemažiau pusės mil. tonų.

Aliuminijaus reikšmė ypatingai iškilo antrojo pas. karo metu ir dabar tebekyla. Savo ypatybių dėka (stiprumas, lengvumas) šis metalas yra nepaprastai naudingas lėktuvų, laivų, automobilių gamyboje. Kad pagaminti vieną toną aliuminijaus, reikalinga panaudoti 24,000 kilovatvalandų elektros, tad suprantama, kad šio metalo gamyba daugeliu atžvilgių priklauso nuo didelių užtvankų, jėgainių. Jau buvo rašyta, kad į jų statybą šio krašto valdžia yra atkreipusi labai didelį dėmesį. Taikos metais, pvz., 1939 m., kraštui pakako 163 t. tonų aliuminijaus. Karo pavojams augant, gamyba didėja, 1943 m. jau buvo pasiekusi 900 t. tonų ir pastaruoju metu bus jau prašokusi ir milioną tonų. Lėktuvų gamyboje taip pat svarbų vaidmenį vaidina ir **magnezijus,** metalas, mažai dar buvęs pažįstamas prieš 30 m. Šiam metalui reikalingas chloridas gaunamas Texas valst.

Pasauly daugiausia **švino** gaminama JAV-sė. Jo rūda atrasta Missouri valst. Toji valstybė laikoma ir didžiausia švino gamintoja krašte, nes čia jo gaunama per 60 nuoš. Kitos valstybės su šio metalo rūdos ištekliais — Idaho, Utah, Arizona ir Montana. Jo gamyba siekia nemažiau kaip 1 mil. tonų per metus.

1859 m. pulk. Drake pastangomis, pradėjus trykšti **naftai** vienoje vak. Pennsylvanios vietoje, per nepilną šimtmetį JAV-ės atsistojo žibalo ir naftos gamintojų priešaky ir žibalo gamina nemažiau kaip du trečdaliu pasaulio gamybos. Pvz. 1949 m. tik JAV žibalo yra pagaminusi per 1,840 bil. 42 galonų talpos statinių, tuo tarpu, **kai** Europos gamyba siekia apie 300 mil. ir Azijos — apie 600 mil. Pereitų metų rudenį vak. Texas srityse atrasti nauji naftos šaltiniai. Jiems teikiama daug reikšmės, net ir nebekreipiama didesnio dėmesio į pavojus netekti naftos vid. Rytų srityse. Čia verta pastebėti, kad vak. Texas jau per 25 metus pagarsėjo ten atrandamais naftos šaltiniais. Pastaruoju metu vak. Texase ir Permian baseino srityse pietryčių N. Meksikoje gauta naftos per 1 mil. statinių per dieną.

Anglies ir kokso gamyboje šis kraštas taip pat užima vieną pirmaujančių vietų. Antracito gamyba 1950 m. buvo pasiekusi per 44 mil. tonų, o bituminės anglies per 500 t. ir jos vertė siekusi per 2,400,000 dol. Kokso gamyba tais metais siekė 72 mil. tonų ir jos vertė prašokusi 1 bil. dol.

Jei dabar pažvelgsime į paskiras JAV valstybes mineralinių turtų požiūriu, gausime štai kokį vaizdą: turtingiausia galės būti laikoma Texas, nes joje randami naftos ištekliai siekia net per 2 bil. dol. vertės, toliau seka Kalifornija ir Pennsylvania — abi per 1 bil., Vak. Virginia — per 700 mil. dol., Louisiana — per 600 mil. dol., Oklahoma — ir Illinois — per 400 mil. dol., Kansas ir Kentucky per 300 mil. dol., Michigan, Minnesota ir Ohio — per 200 mil. dolerių. Kitos valstybės — po 100 mil. ir mažiau dol. Nėra valstybės, kuri negalėtų pasigirti savo mineraliniais turtais. Net pati mažiausioji, Rhode Island, savo turtus vertina per 900 tūkst. dol.

KLAUSIMAI IR ATSAKYMAI

Kas įkūrė Clevelando miestą?

Miesto įkūrėju laikomas gen. Moses Cleveland, (Cleaveland), 1796 m. sklypą ties Erie ežeru nupirkęs iš indėnų už 500 svarų, 1250 dol. vertės prekių, du jaučius ir 100 gal. degtinės. Miesto teisės pripažintos 1836 m.

Parengė **V. Al.**

DIRVOS ATSTOVAI

į kuriuos galima kreiptis visais DIRVOS prenumeratos ir skelbimų reikalais:

Baltimore, Md.
Antanas Česonis
620 W. Cross St.

So. Boston, Mass.
Brunonas Kalvaitis,
545 East Broadway.

Brockton, Mass.
Bačiulis A.,
22 Intervale St.

Chicago, Ill.
Jonas Paplėnas,
4416 So. Hermitage Ave.,
YArd 7-0191

Dayton, Ohio
J. A. Urbonas,
1302 Lamar St.

Detroit, Mich.
L. Bulgarauskas,
7313 Navy Ave.
Vl. Pauža,
9124 Quincy Ave.

Newark, New Jersey
A. S. Trečiokas,
314 Walnut St.

New York-Brooklyne
Antanas Sodaitis,
57-56, 63rd St.,
Maspeth, N. Y.

Omaha, Nebr.
J. Povilaitis,
5617 So. 31 St.

Waterbury, Conn.
Vladas Varneckas,
2157 N. Main St.

Hamilton, Canada
Antanas Mingėla,
190 Catherine St. S.

Montreal, Canada
Stepas Kęsgaila,
6882 Beaulieu St.

Toronto, Canada
Jonas Paršeliūnas,
62 Pauline Ave.

Welland, Canada
Žukauskas Kazys
287½ E. Main St.

Anglijoje
Dainora Daunoras
49 Thornton Ave.
Thurnham Green,
London W. 4

Australijoje
Povilas Lukošiūnas,
Box 1665 M, G.P.O.,
Adelaide, S. A.

Venecueloje
Antanas Diržys,
Avenida Alayon No. 6
Oeste
Maracay, Edo, Aragua

SENIAU IR DABAR

K. S. KARPIUS

KĄ TAFT PASAKĖ LIETUVIAMS?

Senatorius Robert A. Taft tikrai padarė Clevelando lietuviams garbę atsilankydamas kalbėti Lietuvių salėje gegužės 4 d. Ne tik prezidento kandidatai, bet ir kandidatai į gubernatorius laiko save perdideliais žmonėmis turėti reikalus su kokia paskira maža grupe ar tauta.

Vieną panašų atsitikimą Clevelando lietuviai turėjo 1896 metais, kai kitas Ohio kandidatas, respublikonas William McKinley, paskyrė Clevelando tautinėms grupėms vagonus važiavimui į Niles, Ohio, išklausyti McKinley kalbos. Ir lietuviai, kurių tada dar buvo mažai piliečių, taip pat gavo vagoną ir važiavo. Tais laikais kandidatai kalbas laikydavo daugiausia savo rezidencijose, sukviesdami spaudos atstovus ir visuomenės bei partijos veikėjus. McKinley buvo išrinktas prezidentu.

Sen. Taft savo kalboje apie Lietuvą ir kitų Sovietų pavergtų tautų išlaisvinimą nedarė jokių klaidinančių prižadų, kaip daro kiti politikieriai, lietuvių delegacijoms pažadėdami Lietuvą "užtarti". Taft įrodė, kad Lietuvos ir kitų pavergtų tautų išgelbėjimas iš komunizmo vergijos ir Sovietų dominacijos jeina į bendrą, visuotiną kovą su komunizmu, ir kad turi būti dedamos pastangos komunizmą nustumti atgal į Rusiją, arba visai jį sutriuškinti. Jis nepripažįsta, kad komunizmas galės visada gyvuoti greta kapitalizmo. Tarp jų turės įvykti lemiamas susikirtimas. Kovai su Sovietais Taft turi savo programą, ir jis labiausia stovi už stiprinimą Amerikos oro laivyno, vietoje blaškymosi po visas pasvietes, kaip dabar daro Trumanas ir demokratų administracija.

Taft pasmerkė ir Roosevelto ir Trumano bei jų patarėjų Sovietams užsileidimo politiką pradedant nuo Teherano, Jaltos, Potsdamo, iki dabartinės tupčiojimo politikos, laikantis visų sutarčių kokios tose konferencijose su Stalinu padaryta. Jis visą laiką skelbia, kad su Sovietais santykiai turėtų būti nutraukti, ir kad su Maskva reikia skaitytis tik kaip su atkakliausiu, klastingu priešu.

PREZIDENTAI, GENEAOLAI, SIUVĖJAI...

Amerika turėjo kelis prezidentus buvusius aukštus karininkus, jau neskaitant Generolo Jurgio Washingtono, pirmutinio prezidento, kuris nesiskaitė kerjeros generolas. Bet turėjo porą prezidentų ir siuvėjus.

Prezidentais buvę asmenys savo laiku yra tarnavę Amerikos kariuomenėje, kai kurie pasiekę net generolo laipsnius, buvo karjeros karininkai.

Pirmutinis karjeros generolas, Andrew Jackson, pasižymėjęs drąsumu kaip gen. NacArthur, kuris nesiskaitydamas su savo prezidentu, kariaudamas su Floridos indėnais, paėmė tą teritoriją iš Ispanijos, net rizikuodamas įvelti Ameriką į karą. Bet karas nekilo, ir U.S. šiandien turi Floridą, kurią norėjo britai pagrobti.

Gen. Jackson buvo 7-tas prezidentas, išrinktas dviem terminams, 1828-1836 metais. Po jo sekė keli kiti buvę karininkai, kol po Pilietinio Karo, 1848 metais, prezidentu buvo išrinktas Gen. Ulysses S. Grant, to karo šiaurinių valstybių vadas ir nugalėtojas. Jo prezidentavimo (du terminai) buvo skandalingi.

Kitas garsus karininkas prezidentas buvo Theodoras Roosevelt, jau šio šimtmečio pradžioje, kuris užėmė prezidento pareigas kai prez. William McKinley buvo nužudytas 1901 metais. Jis buvo išrinktas ir dar vienam terminui.

Pulk. T. Roosevelt atsižymėjo kare prieš Ispaniją. 1898 metais, labai išgarsėdamas, taip kad 1900 metais Respublikonų partija jį vienbalsiai išrinko viceprezidentu greta prez. McKinley, ir kai šis 1901 metais buvo nužudytas T. Roosevelt, liko prezidentu, būdamas 43 metų amžiaus, jauniausias prezidentas. 1904 metais jis buvo išrinktas pilnam terminui.

1908 metais jis nekandidatavo, rėmė į prezidentus William Howard Taftą, dabartinio senatoriaus tėvą, ir jis buvo išrinktas. Tik kai tarp Tafto ir Roosevelto santykiai pairo, 1912 metais Roosevelt pats vėl kandidatavo, suskaldydamas Respublikonų partiją. Prezidentu buvo išrinktas demokratas Woodrow Wilson, buvęs Brincetono universiteto profesorius ir New Jersey gubernatorius.

Dabartinis prezidentas Truman I pasaulinio karo metu buvo pasiekęs artilerijos kapitono laipsnį.

Praeityje du prezidentai yra buvę iš amato siuvėjai: Millard Fillmore, viceprezidentas, mirus prezidentui Zachary Taylor, liko 13-tu prezidentu, tarnavo du metus ir 8 mėnesius. Kitas siuvėjas, Andrew Johnson, užbaigė nužudyto prezidento Lincolno terminą kaip 17-tas prezidentas. Jiedu politiniai buvo pakankamai pakilę, turėję kitokias valdiškas pozicijas ir įtaką politinėse sferose.

SENIAU DP BŪTŲ JAU BALSAVĘ

Tik prieš pabaigą pereito šimtmečio Amerikoje sutvarkytas balsavimo ir pilietybės klausimas. Jeigu dar būtų sena tvarka, visi dabar atvykę tremtiniai būtų galėję jau balsuoti, prezidento ar miesto valdybos rinkimuose.

Seniau buvo taip:

Sumanęs kandidatuoti politikierius, arba politikieriaus rėmėjas, rinkimų dieną apibėgioja po karčiamas, surankioja kiek tik randa vyrų, gerai jiems užfundija, dar pinigų padalina, ir visą būrį nusiveda į pilietybės biurą. Ten pat jie prisaikdinami, gauna piliečio — balsuotojo teises ir vedami į balsavimo vietą balsuoti už tą kandidatą, kuris jiems fundijo.

PAŽVELGIUS PRAEITIN

1890, geg. 21 — Tamas Astramskis rašė: "Shenandoah, Pa., (angliakasių miestelis) yra seniausia lietuvių "stalyčia", turi apie 3,000 lietuvių, bet lietuviško nieko, kaip tik pusėtinai sudarkytą lietuvišką kalbą: bažnyčia lenkų, mokykla lenkų, kunigas lenkas, kapinės airių — o lietuvių tuščios rankos".

1896, geg. 26 — Lietuvos Sūnūs pakelia spaudoje reikalingumą sušaukti Amerikos lietuvių visuotiną suvažiavimą, svarstyti savo tautos reikalus.

1899, geg. 24 — Laikraštukas "Nauja Gadynė", 19-tu numeriu baigė savo gyvenimą.

1901, geg. 21 — Wilkes-Barre seime, įvyko Susivienijimo Lietuvių Amerikoje skilimas: katalikai įsteigė savo Lietuvių Rymo Katalikų Susivienijimą Amerikoje. Senasis Susivienijimas tęsė savo gyvavimą likęs su 44 delegatais iš 90, išsirinkęs savo valdybą, organu pasirinkęs "Vienybę Lietuvninkų".

1902, geg. 21 — Bostone įvyko SLA pirmas po skilimo seimas, turėjęs 66 delegatus.

1902, geg. 22 — Skelbiama, kad 1900 metų Paryžiaus parodai, kurioje buvo įrengtas Lietuvos Skyrius, Amerikos lietuviai buvo sudėję $2168 aukų.

1902, geg. 25 — Tėvynės Mylėtojų Draugija paskelbė konkursą parašyti Dr. Vinco Kudirkos biografiją.

1903, geg. 21 — SLA seimas įvyko Brooklyn, N. Y. Delegatų dalyvavo 71. Narių organizacija jau turėjo 2,757, iždė $5.409.

1903, geg. 25 — "Aušros" draugija paskyrė tris stipendijas lietuviams moksleiviams Europoje.

1905, geg. mėn. — Philadelphijoje pradėjo eiti socialistų partijos organas "Kova". Pirmutinis jos redaktorius buvo J. O. Širvydas, vėliau pametęs socialistus, tapęs "Vienybės Lietuvninkų" redaktorium ir pasilikęs tautininkų veikėju.

1908, geg. 25 — New Yorke įsteigta "Lietuvių Keleivių Namas", globoti į Ameriką atvykstančius Lietuvos išeivius.

1908, geg. 25 — Scrantone, greta SLA seimo, įvyko ir TMD atgaivinimo suvažiavimas. Tą organizaciją socialistai buvo veik sunaikinę. TMD pirmininku išrinktas B. K. Balutis, nutarta išleisti Dr. Vinco Kudirkos raštus.

1911, geg. 10 — Chicagoje pradėta leisti lietuvių anarchistų laikraštis "Laisvoji Žmonija".

1914, geg. 24 — Waterbury, Conn., įvyko SLA seimas su 63 delegatais. Narių organizacija jau turi 9185. Turto $76,755.

1916, geg. 24 — Niekais baigėsi pastangos suvienyti tris Lietuvos šelpimo fondus; socialistai atsisakė dėtis su tautininkais, bijodami, kad šie juos nustelbsią; katalikai (kun. Kemėšis per "Darbininką") mėgino tautininkus suskaldyti, žadėdami tuliems "aukštas vietas ir garbę", jei jie eis pas juos. Tautininkai tai atmetė.

1917, geg. 23 — Adv. J. S. Lopatto ir Matas Šalčius, kaip Lietuvių Centralinio Komiteto delegatai, lankėsi Washingtone, įteikė Britų ir Prancūzų misijoms memorandumus Lietuvos klausimu, ir rezoliuciją State Departamentui.

1919, geg. 19 — Grįžo iš Europos tautininkų įgaliotinis adv. J. S. Lopatto (iš Wilkes-Barre, Pa.).

1919, geg. 22 — Bendras Amerikos Lietuvių Vykdomasis Komitetas paskyrė Washingtone M. J. Viniką pirmininku, Dr. J. J. Bielskį sekretorium.

1921, geg. 16 — Lietuvių Prekybos ir Pramonės Tarybą pasiuntė padėkos telegramą Anglijos premjerui Lloyd George už jo pasakytą parlamente kalbą, smerkiančią Lenkijos imperialistinius užsimojimus.

1922, geg. 24 — Skelbiama, kad I pasaulinio karo metu Amerikos kariuomenėje dalyvavo apie 30,000 lietuvių kareivių.

1924, geg. 17 — New Yorke buvo surengta A. Žmuidzinavičiaus paveikslų paroda. Jis buvo atvykęs kaip Lietuvos Šaulių Sąjungos atstovas.

Mūsų spaudos apžvalga

NUOMONIŲ SUSIKIRTIMAI NEIŠVENGIAMI...

"Būkime tikri, jog kai kas panašu virs ilgainiui tarpusaviuose mūsų politinių organizacijų ir veikėjų santykiuose, su tuo skirtumu, jog mūsų Tautos istorikai, ne vien politinės, bet ir kultūrinės jos istorijos tyrinėtojai — vieni šalčiau, kiti karščiau — atvaizduos būsimosioms kartoms mūsų dabartinius ginčus, nesusipratimus ir smarkavimus, savaip juos nušviesdami ir savaip įvertindami jų dalyvius ir herojus. Tačiau dabartinėje visuomenėje — primenu — viso to atrūgos nėra nei sveikos, nei naudingos. Tegalima kiek save guosti, jog nuomonių susikirtimai yra neišvengiami ir būtini, smarkavimai — suprantami ir būdingi, nešvarūs šmeižtai ir išsišokimai — apgailėtini. Bet kur kitur ir kaip be jų išsiverčiama?" **(prof. Myk. Biržiška, Vienybė, Nr. 19).**

UŽMIRŠTI AUKOTOJAI

"Draugo Nr. 75 priede iš kovo 29 d. randame Lietuvių Rašytojų jury komisijos aktą, kuriuo "...1952 m. kovo 8 d. posėdyje Lietuvių Rašytojų Draugijos 1951 m. grožinės literatūros premiją 1500 dolerių visais balsais skiria Pulgiui Andriušiui už apysaką "Sudiev, Kvietkeli". Iš šitokio suformulavimo išeina, kad ši didžioji literatūros premija yra ne Venecuelos lietuvių, bet Liet. Rašyt. D-jos. Ir visame akte nei pusė žodžio tikrieji premijos kaltininkai — J. Biliūnas, L. Jablonskis, D. Kikas, P. Mikalauskienė, Vl. Venckus ir M. Zupkus — sudėję šią $1.500 arba 5025 bolivarų sumą, nepaminėti. Ateinančioms kartoms, kurios skaitys šį aktą, nė į galvą neateis mintis, kad tikrumoje šią pinigų sumą sudėjo 6 Venecueloje gyvenę lietuviai, o ne Rašytojų Draugija, kaip kad iš akto suprantama.

Tiesa, kad premijos pinigai sudėti veneceliečių, spaudoje buvo plačiai rašyta ir jų aktas buvo spausdintas, pagaliau pats leureatas tame pačiame Draugo numeryje išspausdintame pasisakyme sako: "Ir tik Venecuelos lietuvių premija, atrodo, pagaliau įleis mane ir šeimą po savo stogu", tačiau aukotojų nepaminėjimas pačiame premijos skyrimo akte yra nesusipratimas. Ar tai neapdairumas ar per didelis formalizmas? Kiekvienu atveju toks elgesys premijų organizavimo suaktyvinimui nepadės". **(S. Bakšys, Tėv. Žiburiai, Nr. 19).**

NEUŽMIRŠKIME BIBLIOGRAFINIO ARCHYVO

"Jeigu Archyvas šiandien šį tą turi ir šiuo tuo gali pasidžiaugti, tai nuopelnas jo entuziastingų bendradarbių. Archyvo vadovybė labai džiaugtųsi, kad jų pėdomis pasektų ir visi kiti lietuviškųjų raštų leidėjai, kurie jų pėdomis atidavę Archyvui savosios duoklės, būtent, išleistų raštų. Šiuo aš kviečiu tokius leidėjus, nelaukiant raštiško prašymo ar skatinimo, tuojau pasiųsti Archyvui po 2 egz. savo išleistų raštų ir siuntinėti naujai išleidžiamuosius". **(Dr. A. Gerutis, Liet. Bibliografinio Archyvo vedėjas, Draugas, Nr. 104).**

VYRAS APIE VYRUS

"Apskritai, neskaitant mažų išimčių, moteris yra atkakli vidutinybės ir nuosaikumo šalininkė. Vyras gi — pilnas kraštutinumų. Jis daug ką padaro gero, bet daug ir blogo. Ir dėl to niekas šioje žemėje taip augštai neiškyla savo tobulybėje kaip jis (atsiminkim tik vyriškius šventuosius, asketus, mokslo meno genijus, atradėjus, karo vadus, politikus, genijalius prekybininkus, per savo pastangas iškilusius turtuolius...), bet ir niekas taip žemai ir niekšingai nepuola (taip nesudemonėja ir nesugyvulėja) kaip jis, kaip vyras. Tokia mano sena, gyvenimo faktais ir psichologija pagrįsta, nuomonė". **(St. Tamulaitis, Draugas, Nr. 104).**

Čia nėra nei sena, nei nauja, bet kraštutinė nuomonė apie kraštutinius vyrus...

NE VISIŠKAI TAIP...

"Labai dažnai puolami, kurmiais, patamsių gaivalais, gangsteriais ir dar kitokiais vardais vadinami kai kurie autoriai vien tik dėl to, kad jie nepasirašo savo tikros pavardės. Argi skaitytojui svarbu, kas po straipsniu pasirašo? O ne, man visai tai nejdomu. Man įdomu, kas jame rašoma, kokie klausimai keliami, kaip samprotaujama, kuo argumentuojama ir t.t. Jei menki dalykai, menki argumentai ir dar kvailiau samprotaujama, tai tegul ir pačia garsiausia pavarde bus pasirašyta, padėties nepakeis..." **(V. Rickus, Nujienos, Nr. 100).**

Klysta str. autorius, nes kultūringoj spaudoj yra priimta str. pasirašyti pavardėmis, ypačiai tais atsitikimais, kai įvairūs slapukai, visiškai nejausdami atsakingumo, pradeda šmeižti atskirus asmenis ir organizacijas.

Deje, mūsų spaudoje slapyvardžiai dar labai gausiai vartojami, tačiau tikėkimės, jog ir čia su laiku tam tikras kultūrinis subrendimas paims viršų...

CHICAGOS LIETUVIŲ VAIKŲ TEATRAS

TREČIOJI PREMJERA

Gegužės 3 d. Chicagos Liet. Vaikų Teatras pasirodė su Vandos Frankienės **Karalaitė Teisutė.**

Režisierius — **Antanas Rukas,** šokiai — Aldonos **Valeišaitės** ir Liucijos **Grigaliūnaitės - Lazauskienės,** dekoracijos — Adomo **Varno,** muzikinis palydėjimas — Mongirdo **Motekaičio.**

Vaidinimo siužetu paimta žmonių pasaka, kurion vykusiai įpintas patriotinis motyvas. Veikaliukas sceningas ir įdomus mažiesiems.

Kaip iš scenos vadovų ir menininkų, piešusių dekoracijas, vardų matyti (turiu galvoj ir praėjusius spektaklius), šis teatras stengiasi būti daugiau, negu kurios nors atskiros mokyklos vaidinimas. Ir su malonumu reikia pripažinti, kad šios pastangos pilnai savo tikslą pasiekia: tiek vaidyba, tiek šokiai meniškų dekoracijų fone kartais verčia užsimiršti esant mėgėjų teatre. Tai ne tik mažąjį žiūrovą patenkina, bet ir suaugęs randa kuo pasigrožėti.

Karalaitės Teisutės premjerą reikia laikyti gerai pasisekusia. Vaidintojai savo vaidmenis atliko gerai. Tą patį reikia pasakyti apie šokius (jų galėjo būti daugiau). Įdomios ir gražios A. Varno dekoracijos atitiko veikaliuko lietuviškam charakteriui.

Atsižvelgiant į sunkias darbo sąlygas (vakarais, po darbo) viską reikia pakelti laipsniu aukščiau.

VISUOMENĖ IR TEATRAS

Mokytojų Sąjunga — teatro laikytoja kreipėsi į visuomenę paramos. Atsiliepimas buvo nuoširdus: Lietuvių Tautinė S-ga $100,—; Dr. Z. Danilevičius $50,—; dail. Vl. Vijeikis $30,—; Ateitininkai $25,—; St. Tamulaitis $13,— ir didelis būrys po $10,—, 5,— ir 1,—. Tai įgalino teatrą pradėti darbą. Tačiau teatrą turėtų išlaikyti jo lankytojai, kas yra didesnėse kolonijose įmanoma. Pelno teatras nesiekia, o tik nori kiek galima dažniau ir didesniam vaikų skaičiui suteikti progos matyti lietuviškus vaidinimus. Teatro rengėjai ir jo rėmėjai įpareigoja šeimas šį teatrą remti į jį atsilankant.

Gegužės 17 d. Karalaitė Teisutė kartojama. Tai bus 10-tasis Chicagos Liet. Vaikų Teatro spektaklis. Nors tai nėra daug per dvejus metus, kai nėra kitų lietuviškų pramogų vaikams, bet ištvermė tikrai skatinanti. Linkėtina teatrui žingsnio nesulėtinti.

PIRMOJ EILĖJ — LIETUVIAI...

"...Mes žinome, kad grįžę iš Rusijos tremtiniai, susijungę su Lietuvoj pasilikusiais, tučtuojau metėsi į kovas už Lietuvos nepriklausomybę ir į nepriklausomos Lietuvos atstatymo darbą. O ypatingu uolumu metėsi į nepriklausomybės kovas ir kylančios Lietuvos atstatymą susijungusi pavasarininkija. Ir pirmojo kareivio gyvybės auka kovose dėl Lietuvos nepriklausomybės, tai buvo kareivio pavasarininko Povilo Lukšio gyvybės auka. Jis krito aršioje kovoje su bolševikais pačioj nepriklausomybės kovų pradžioje." **(J. Leimonas, Draugas, Nr. 105).**

Nenorėdamas mažinti jokios organizacijos reikšmės Lietuvos nepriklausomybės atstatyme, manau, jog Lietuvos nepriklausomybės kūrimo metais niekas neskirstė procentais kiek pvz. buvo savanorių pavasarininkų, ateitininkų, varpininkų ar tautininkų. Tada kovojo visi lietuviai už Lietuvos nepriklausomybės atstatymą.

Todėl netikslu yra ir dabar, po 30 su viršum metų, skirstyti nuopelnus tik savo garbinamai organizacijai, nes ir šiuo metu nuoširdžion laisvės kovon jungiasi visi geros valios lietuviai, o ne vieni pavasarininkai ar ateitininkai...

Vyt. Gedrimas

NE Į TEMĄ

Nukrypau nuo temos, norėdamas parodyti, kad vaikų teatrai yra galimi net ir Amerikoj, jei visuomenė ir vaikų tėvai juos remia. Apie jų reikšmę, berods, nereikia kalbėti. Yra būtini suaugusių teatrai, chorai, klubai ir kita, bet nebuvimas lietuviškų pramogų vaikams ar nereikėtų pavadinti genocidu.

J. V.

500 Naujų skaitytojų

Trečioji Dirvos talka

Nuo 1952 metų kovo mėn. 1 dienos iki 1952 metų liepos mėn. 31 dienos skelbiama trečioji Dirvos talka.

Į talką kviečiami visi mūsų talkininkai, dabartiniai skaitytojai ir Dirvos draugai. Bendromis pastangomis mes turime sutelkti 500 naujų skaitytojų, kurie dar Dirvos, dėl vienokių ar kitokių priežasčių, neskaito.

Mes visus talkininkus prašome atkreipti ypatingą dėmesį į tas šeimas, kurios turi vaikų. Dirva leidžia mėnesinį, gražiai tvarkomą, 16 didelių puslapių "Tėviškėlę", kuri visiems Dirvos skaitytojams duodama nemokamai. Tai vienintelis vaikų laikraštis, spausdinamas tokiu tiražu ir paskleidžiamas po viso pasaulio lietuvių šeimas. Mūsų tikslas "Tėviškėlę" dažninti, tenkinti tėvų ir vaikų norus. Jei mes padidinsime Dirvos skaitytojų šeimą, susidarys sąlygos dažniau ir "Tėviškėlę" leisti. Tat į šią talką turi įsijungti ir jaunieji, jei jie nori dažniau savo laikraštį skaityti.

Dirva pradėjo aktyviai telkti geriausius bendradarbius, gyvenančius įvairiausiuose pasaulio kraštuose. Kiekvienam numery jūs matot naujas pavardes. Bendra talka padidinę prenumeratorių skaičių Jūs įgalinsit mus tuo keliu ir toliau eiti ir laikraštį padaryti tokį, kokio kiekvienas lietuvis trokšta.

Dirvos talkai pasibaigus, trys daugiausia naujų skaitytojų surinkę talkininkai gaus premijas.

Pirmoji premija — atostogų savaitė J. Bačiūno Tabor Farm ar Prospect Point vasarvietėse. Antroji premija — 30 dolerių ir trečioji premija — 20 dolerių. Premijas gauna surinkę nemažiau kaip 20 naujų skaitytojų.

Jaunieji Tėviškėlės skaitytojai, turintieji nemažiau kaip 12 metų, taip pat kviečiami aktyviai įsijungti i talką. Jiems taip pat skiriamos trys dovanos:

Pirmoji — savaitė atostogų J. Bačiūno paminėtose vasarvietėse. Antroji premija — radijo aparatas ir trečioji premija — 10 dol. Premijos skiriamos surinkus nemažiau kaip 12 naujų prenumeratorių.

J. Bačiūno vasarvietėse jaunieji gali atostogauti ir be tėvų, nes yra speciali priežiūra. Jei vyks ir tėvai — gaus specialią nuolaidą. Jei suaugęs talkininkas laimės premiją ir norės vykti su savo šeima, šeimos nariai taip pat gaus nuolaidą.

Naujiesiams skaitytojams, burtų keliu bus paskirta 25 naujai išėjusios knygos.

Talkininkams premijos bus skiriamos pagal surinktų taškų skaičių. Metinė prenumerata vertinama 4 taškais, pusmetinė 2 taškais ir metų ketvirčio 1 tašku.

Visos premijos skiriamos sutelkus 500 naujų skaitytojų.

Visus kviečiame į trečiąją Dirvos talką!

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

LOS ANGELES LIETUVIAMS

Los Angeles lietuvių radijo valanda pirmą kartą bus girdima gegužio mėnesio 24 dieną, šeštadienį 10 valandą ryto, iš stoties KOWL, 1580 K. C. Tęsis pusę valandos, t. y. iki 10; 30. Įvedamąją kalbą pasakys garbės konsulas Dr. J. J. Bielskis. Po to bus patiekta lietuviški muzikos kūriniai ir žinios iš lietuvių gyvenimo bei lietuviškos veiklos.

Toliau lietuviškas pusvalandis bus kiekvieną šeštadienį 10 val. ryto.

Visi įsigykite ką tik išleistą žinomo rašytojo Stasiaus Būdavo apysaką

VARPAI SKAMBA

Galima gauti leidykloje "LIETUVIŲ DIENOS", 9204 So. Broadway, Los Angeles 3, Cal., spaudos kioskuose ir "Dirvos" administracijoje. Kaina $2.50.

Clevelande IR APYLINKĖSE

ĮDOMI PASKAITA IR SUSIRINKIMAS

Gegužės 18 d., sekmadienį, 11 v. Lietuvių salėje tik ką iš Korėjos fronto grįžęs Algirdas Buturlovas skaitys įdomią paskaitą apie savo išgyvenimus Korėjoje. Visa lietuviškoji visuomenė maloniai kviečiama atsilankyti. Šią paskaitą rengia Clevelando Tautinės Sąjungos skyrius. Tuoj po paskaitos įvyks Tautinės Sąjungos Clevelando skyriaus narių susirinkimas.

DAINAVOS ANSAMBLIS CLEVELANDE

Šį šeštadienį, 7 val. 30 min. WKH salėje, pirmą kartą Clevelande, koncertuoja Dainavos ansamblis iš Chicagos. Apie koncertą skaityk plačiau dedamam pranešime.

PAREMKIME SKAUTUS

Clevelande yra gražiai susiorganizavusių per 150 skautų ir skaučių. Jie šiais metais nori surengti didelę stovyklą ir joje praeiti tautinio auklėjimo, skautybės ir nuoširdesnio bendravimo mokyklą.

Skautai stovyklaus mūsų tautiečio T. Neuros ūkyje. Stovyklavimo metu, kaip Lietuvoje, gyvens palapinėse. Bet mūsų skautai palapinių neturi. Skautų Rėmėjų Komitetas jiems tas palapines pasiryžęs nupirkti. Tuo tikslu dabar Clevelande vykdoma rinkliava, o gegužės mėn. 25 d. Lietuvių salėje rengiamas skautams paremti vakaras.

Visi clevelandiečiai prašomi skautus paremti ir padėti jiems vykdyti kilnią skautybės idėją. Kas nori skautams paaukoti, prašomi užeiti į Dirvą ir ten palikti skautų paramai skirtą auką. O gegužės 25 d. visi kviečiami į įdomų skautų vakarą.

RAŠTO KLUBO SUSIRINKIMAS

Antrasis Rašto Klubo narių susirinkimas įvyko praeitą sekmadienį Balašaičių bute. Tame susirinkime Klubo nariai priėmė statutą, o rašytojas Emliis Skujeniekas skaitė pranešimą apie šių metų Nobelio literatūros laureatą.

FILMOS NORWOODO KNYGYNE

Norwoodo knygyne, 6405 Superior Ave., gegužės mėn. 16 d. 8 val. vakare bus rodomos kultūrinės filmos: Farms an Towns of Slovakia, Rosamunde Overture ir kt. Jaunieji ateina su tėvais. Įėjimas laisvas.

APLANKYKIME DAILĖS PARODĄ

Dailės paroda, vykstanti Clevelando meno muziejuje vyks iki birželio mėn. 8 d. Parodoje dalyvauja visi žymesnieji Clevelande gyvenantieji dailininkai. Jų tarpe yra darbai ir skulp. Vyt. Raulinaičio.

Visi clevelandiečiai kviečiami parodą aplankyti ir susipažinti su Clevelando dailės menu.

PADĖKIME CEŠKIENEI

Tremtinė J. Ceškienė, kuri keturių asmenų šeimoj yra vieninte lė dirbanti, yra susirgusi ir reikalinga ilgesnio gydymo. Visi clevelandiečiai padėkime jos šeimą išlaikyti ir ligonę pagydyti.

Ceškienės šeimai padėti renkamos aukos. Aukų lapas yra Dirvos redakcijoje. Prašome užeiti asmeniškai ar auką atsiųsti paštu.

TĖVŲ SUSIRINKIMAS

Lietuviškosios Mokyklos Tėvų susirinkimas įvyks sekmadienį, gegužės 18 d. 11 val. 30 min. lietuvių salėje (žemai). Bus svarstomi svarbūs reikalai.

Maloniai kviečiame dalyvauti visus tėvus ir visus, kurie tik domisi lietuviškojo švietimo reikalais.

Tėvų Komitetas

VENGRAI KVIEČIA LIETUVIUS

Gegužės 9 d. vengrų žymaus pianisto Stefan Mozsy bute įvyko vengrų lietuvių pasitarimas aptarti kultūrinio bendradarbiavimo galimybes. Iš vengrų dalyvavo: Dr. Stephen Esterhas, Laszlo Monostory, Stephen Mozsy ir Csaba Hangi, iš lietuvių — A. Augustinavičienė, A. Balašaitienė ir E. Karnėnas.

Iš abiejų pusių pageidaujama kultūrinio bendradarbiavimo šių dviejų tautų susiartinimo dvasioje.

Ta proga vengrai kviečia lietuvius atsilankyti į jų garsaus pianisto Stefan Mozsy koncertą, kuris įvyks gegužės 31 d. 8 val. vak. Public Auditorium Little Theatre.

Ateityje numatoma rengti bendrus vengrų lietuvių koncertus.

Vengrai yra pakviesti atsilankyti į Dainavos ansamblio spektaklį šį šeštadienį.

VILNIEČIAI PAS GUDUS

Sekmadienį įvykusiam gudų koncerte lankėsi penki Vilniečių S-gos nariai: Lazdinis, Gaižutis, Cicėnas, Juknys ir Karnėnas.

Koncerto programoje buvo gudų liaudies dainos, operų arijos, romansai, duetai. Išpildė gudų operos solistės Barbara Veržbalovič ir Nadzeja Grodz, akompanuojant komp. M. Kulikovič. Nedidelė Clevelando gudų kolonija savo dainininkes iš New Yorko priėmė labai šiltai.

MŪSŲ SKAUTĖS SVEČIUOJASI

Gegužės mėn. 2-4 d., į pirmą šių metų savaitgalio stovyklą, Clevelando amerikiečių skaučių štabas pakvietė mūsų skautės, lankančias High School vyresniąsias klases.

Tos savaitgalio stovyklos pagrindinis tikslas buvo diskusijos kaip jaunos mergaitės turi pasiruošti gyvenimui, profesijai ir t.t. Didelį susidomėjimų sukėlė skilt. Ritos Stravinskaitės trumpas referatas apie mokyklų pobūdį ir discipliną Lietuvoje. Be Stravinskaitės, stovykloje buvo skautės: Renė Sapockytė ir J. Šamatauskaitė.

Mūsų skautės labai šiltai priimtos ir stovyklavimas praėjo jaukioje nuotaikoje.

J. URBŠAITIS FLORIDOJ

Clevelando lietuvių senesniosios kartos veikėjas Juozas Urbšaitis išvyko į Floridą, Miami Beach. Lankysis pas savo brolį ir kitus pažįstamus. Į Clevelandą grįš apie birželio mėn. pradžią.

Visi į WHK Radijo Salę!

PASKUTINĖS INFORMACIJOS APIE "DAINAVOS" PASIRODYMĄ

LAUKIAMASIS CHICAGOS "DAINAVOS" ANSAMBLIO MUZIKINIS VEIKALAS

"NEMUNAS ŽYDI"

šį šeštadienį rodomas Clevelando visuomenei.

KUR? WHK Radijo stoties didžiojoje salėje, 5000 Euclid Ave. apie 200 jardų nuo 55-sios gatvės miesto centro kryptimi.

KADA? gegužės 17 d., šeštadienį, 7:30 val. vakaro.

BILIETAI gaunami **"Dirvoje"** ir šeštadienį tik **P. P. Muliolio įstaigoje,** 6606 Superior Ave. nuo 9 val. iki 2 val. Nuo 6:30 iki 7:30 val. bilietų bus galima įsigyti WHK salės kasoje. **Reservavimo reikalu skambinti HE 1-8423** nuo 5 val. iki 10 val. vakaro.

MAŠINOMS rezervuotos WHK Parking Lot. Nemokamai. Įvažiuoti iš Prospect Ave.

Prašome nesivėluoti įsigyti bilietus ir laiku atvykti į koncertą. Programa prasidės punktualiai. Pasivėlavusieji turės laukti pirmojo veiksmo pabaigos, kol galės atsisėsti į savo vietas.

Dalyvauja amerikiečių spaudos ir NCWC atstovai. Atvyksta sevčių iš Pittsburgho, Daytono ir Toledo.

Iki malonaus pasimatymo

Ateities Klubas

PARDUODAMI NAMAI

Gražus mūrinis namas, 2 šeimų, po 6 kambarius. Gaso apšildymas. Labai geros pajamos.

1384 Ansel Rd.

Labai gražus vienos šeimos namas. 8 kambariai. Gaso šildymas. **E. 85 St.**

Ray Nausner, 11809 St. Clair
UL 1-3919 LI 1-9216

ŪKIO TURTAS

Lėkštės, virtuvės įrengimai, TV Philco, skalbimo mašina, šaldytuvas, porčiams baldai, statulėlės, kilimas.

1447 E. 92 St.

PARDUODAMAS NAMAS

Dviejų šeimų, po 5 kambarius, tarp 88 ir 90 St., pagal Gordon parką. Geram stovy, keturi garažai. Parduoda savininkas.

Kreiptis: **8816 Esterbrook Av.**

PARDUODAMAS NAMAS

Namas trims šeiymnoms, du garažai, gaso šildymas. Kreiptis šeštadieniais, sekmadieniais ir pirmadieniais: **7013 Withney, telef. HE 1-7929.** Namas yra ant **Witheny** kampo ir **Russell Road.**

PRIIMA SIUVIMO DARBUS

Ponia Žemaitienė, pritirusi siuvėja, priima į namus moterų ir vaikų rūbų bei langų užuolaidų siuvimo darbus.

Kreiptis: **722 College Ave., Cleveland 13, Tel. SU 1-7287.**

(22)

IŠNOMUOJAMAS KAMBARYS

Vienam arba dviems asmenims išnomuojamas kambarys. Gali naudotis visais patogumais.

Kreiptis, 1375 E. 82 St. (22)

REIKALINGAS BUTAS

Šeimai be vaikų reikalingas 2 ar 3 kambarių butas. Gali būti su baldais ar be baldų.

Pranešti: J. Velička, 3714 W. 39 St., Cleveland 9, Ohio.

NAMAS

8 kambarių, vienai šeimynai namas. Pilnas rusys, gaso šildymas, dideli garažai. Netoli šv. Jurgio bažnyčios. Galima apžiūrėti nuo 5 iki 8 val. vakaro.

Kreiptis: **6403 Dibble Ave.**

DAR ŠIANDIEN UŽEIK Į DIRVĄ

Mes turime visas naujausias knygas, kurios tik išėjo Amerikoje, Anglijoje, Australijoje ar Vokietijoje. Užeik ir nusipirk.

Tarp eilės gerųjų knygų, atkreipk dėmesį į šias:

Altorių šešėly	$4.00
Balutis	1.50
Baltaragio malūnas	2.50
Dulkės raud. saulėleidy	3.00
Debesys plaukia pažemiu	2.50
Didžiosios atgailos	3.50
Gintaro pasakos	0.35
Kazimieras Saphiega	2.50
Kuprelis	2.00
Lietuviškos pasakos	2.50
Lietuvių kalbos vadovas	4.50
Lapės pasaka	1.10
Mėnuo vadinamas medaus	2.50
Meškiukas Rudnosukas	2.00
Motulė paviliojo	0.60
Nemunas	2.50
Nuo Imsrės iki Orinoko	2.50
Namai ant smėlio	2.00
Our Country Lithuania	5.00
Pirmas rūpestis	2.00
Pragaro pošvaistės	3.50
Partizanai už geležinės uždangos	2.50
Paslaptis	1.00
Pakeliui į mirtį	1.00
Princas ir elgeta	1.20
Pietų vėjelis	1.00
Ramybė man	0.80
Raguvos malūninkas	0.25
San Michael knyga	2.50
Šventieji akmenys	2.00
Tolimieji kvadratai	2.00
Tautosakos lobynas	3.00
Tėvų pasakos	1.90
Vieneri metai ir viena savaitė	1.50
Varpai skamba	2.50
Valentina	2.00
Žemė	4.00

Visų lietuvių pasididžiavimas šias, ir daugelį kitų knygų, turėti savo namuose.

Dirvoje galite gauti Karį, Lietuvių dienas, Margutį, Pelėdą. Vienybę ir Amerikos Lietuvį.

RKO Keith's 105th

Gegužės 14 — 17 dienomis "THE PRIDE OF ST. LOUIS" su Dan Dailey, Joanne Dru.

Patark kaimynui prenumeruoti DIRVĄ

BEFORE YOU BORROW TO BUY A HOME GET OUR LOW RATES AND HELPFUL TERMS

The Cleveland Trust Company

THE BANK FOR ALL THE PEOPLE

JONAS G. POLTER

Lietuvis

Namų Maliavotojas

Popieriuotojas

Apkainavimas ar patarimas reikale jusų namo pagražinimo suteikiama nemokamai.

495 East 123rd St.
Telef.: POtomac 1-6899

IŠTIKUS GAISRO NELAIMEI

Kada jūsų namai arba rakandai tampa sunaikinti arba sugadinti ugnies, kreipkitės į P. J. KERŠIS, dėl apkainavimo, ko visada reikalauja apdraudos kompanijos pirm, negu išmoka už nuostolius.

P. J. KERŠIS
609-12 Society for Saving Bld.
Telef.: MAin 1-1773.
Rezidencija: PENINSULA 2521

KELIAS Į GERESNĘ ATEITĮ

Nuolatinis taupymas yra tikras kelias į geresnę ir laimingesnę ateitį.

Lietuvių Bankas yra saugi ir pelninga taupymo vieta. Kiekviena knygutė apdrausta Federal Insurance Corp iki $10.000.

Lietuvių Banke galit užsimokėti už gasą, elektrą, išpirkti money orderius, pasiųsti pinigus į visas valstybės ir t.t.

Darbo valandos nuo 9:30 iki 3:00 val.
Trečiadieniais iki 12:00, šeštadieniais iki 1:00 val.

THE SUPERIOR SAVINGS AND LOAN ASS'N.
7127 Superior Ave. HE 1-2498
Cleveland, Ohio

JŪS PERKAT RUPESČIŲ NEKELIANTĮ ŠILDYMĄ
su MONCRIEF
ŠILDYMO IR ORO VĖSINIMO SISTEMA
GASAS ★ ALIEJUS ★ ANGLIS
THE HENRY FURNACE CO. Medina, Ohio

P J KERSIS

609-12 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio
OFISO TELEF.: MAin 1-1773. REZIDENCIJA: PENINSULA 2521

Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiesčiuose, kreipkitės į mane, gausia pigia kaina. Taipgi gausit patarnavimą įvairiuose apdraudos-insurance reikaluose.

Sutaisau paskolas pirmo morgečio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

Pilnai padengta apdrauda UTah 1-4515
WM. DEBBS PAINTING CO.
WM. DEBESIS
Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko
7526 Star Avenue Cleveland 3, Ohio

SEKMADIENĮ,
GEGUŽĖS 25 D.
visi į Lietuvių salę

ĮVYKS SKAUTŲ RĖMĖJŲ KOMITETO RENGIAMAS

VAKARAS

Programą išpildo skautės ir skautai:

R. Braziulevičiūtė deklamuoja, Butkus ir Malcanas — dainuoja, J. Drasutytė šoka baletą, Klimaitė ir Obelenytė skambina pianinu, R. Malcanaitė dainuoja ir t.t.

Visas pelnas skiriamas palapinių įgijimui ir skautų stovyklavimui paremti.

Po programos bufietas ir šokiai.

Pradžia 6 val. vakaro.

Bilietai po $1.50 ir $1.00 jau gaunami Dirvoje ir pas skautus.

VISI CLEVELANDIEČIAI, GEGUŽĖS 25 D. Į SKAUTŲ VAKARĄ!

PARDUODAMI BALDAI IR NAMŲ REIKMENYS

Lempos	Virtuvės stalas ir kėdės
Krosnys (2)	Sofa su kėde
Indų komplektai (2)	Kilimas
Radijo aparatas	Indų spintelė.

Taip pat kitokie baldai.

Kreiptis: **1334 E. 66 St.** arba skambint **LA 1-4272** ar **HE 1-5357** ketvirtadienį vakare, penktadienį ir šeštadienį gegužės 16 ir 17 dienomis.

KODĖL MOKĖTI DAUGIAU UŽ JŪSŲ

Pirmos Komunijos fotografijas?

Jūs galit gauti nuolaidą

EAST 79th STUDIJOJ
(1197 E. 79 St.)
Lietuvis savininkas

Telf. HE 1-3535 ir EX 1-6716

Atidaryta visą dieną. Sekmadieniais nuo 9 val. iki 4 val. Tik trečiadieniais po pietų uždaryta. Atsineškit šį skelbimą ir gausit nuolaidą

I. J. SAMAS, JEWELER

Šveicariški ir geriausi Amerikos laikrodžiai
Laikrodžių taisymas. Brangenybės. Įvairus dovanų pasirinkimas.

7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre
Telef.: EX 1-3969. Bute: WA 1-2354

Wilkelis Funeral Home

Valdžios pripažinta laidotuvių direktorė
Aldona Wilkelis - Wirby
Pilnas laidotuvių patarnavimas
—HAMMOND VARGONAI PER ŠERMENIS—
6202 SUPERIOR AVE. HEnderson 1-9292

JAKUBS & SON
FUNERAL HOME

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs
Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai

25 metai simpatingo ir rimto patarnavimo
6621 Edna Avenue ENdicott 1-1763

DIRVA ★★★ THE FIELD

Redakcijos ir administracijos adresas — DIRVA, 6820 Superior Avenue, Cleveland 3, Ohio.—Telefonas: ENdicott 1-4486. Redaktorius Balys GAIDŽIŪNAS (buto telefonas: GArfield 1-7406).

Pastabos apie planavimą

Truputį keista palyginus mūsų spaudoje ir visuomeniniuose organuose ūkiniam Lietuvos atstatymui skiriamą dėmesį su bendruomeniniam plana v i m u i skiriamuoju. Iš vienos pusės turime rimtas ir išsamias studijas apie durpių ūkį, elektrifikaciją ir pan.; studijuojama net laivininkystė. Iš kitos pusės beveik visai neplanuojama — arba bent viešai apie tai neprasitariama — atstatysimos Lietuvos populiacinė (gyventojų) politika. **Išlaisvintos Lietuvos ūkyje** apie tai prasitaria socialinės politikos sekcija, paskirdama šiam didžiuliam klausimui nepilną puslapį (iš 214). Kalbama bendrybėmis ir neatsiekiama paskirų įvykdytinų planų sistematinės integracijos.

Populiacijos planavimas sociologo akimis žiūrint yra tiek svarbi problema, kiek ekonomistui ūkio atstatymas. Tačiau socialinės politikos sekcijoje, atrodo, nėra buvę nei vieno profesinio sociologo. Reikia pagaliau suprasti faktą, kad planuojama ūkis žmonėms, ir kad ūkis ir to ūkio vaisiais besinaudojanti bendruomenė yra tarpusavės priklausomybės ryšy. Planuojant vien ūkį, pati bendruomenė (vienas iš ūkio gyvenimo pagrindų) pakimba ore.

Populiacijos planavimas susiduria su keliais sunkumais, jų tarpe praktiniais ir ideologiniais. Praktiškai planuoti neįmanoma neturint demografinių duomenų, kurie bolševikų okupacijos metu nuolat kinta. Bet neturima ir naujausių ekonominių duomenų, o vis dėlto ūkis planuojamas.

Populiacijos planavimas skiriasi nuo ūkinio planavimo tuo, kad pastarajame lauke pakanka techninės kompetencijos, tuo tarpu kai populiacijos (ir aplamai bendruomeniniame) planavime tenka atsižvelgti ir net į pirmąją prielaidą įnešti vertybinius klausimus, būtent, ko žmonės trokšta.

Šitai yra bendruomeninio planavimo pagrindas, kurį galima jau dabar visai patenkinamai išnagrinėti, paliekant vietos neišvengiamoms kvalifikacijoms. Pavyzdžiui, planuojant šeimos politiką (ir jokia moderni valstybė nuo tos užduoties neišsipirks), reikalinga imti išeities tašku lietuvių tradicijas ir modernius reikalavimus; negalima apsieiti ir neįvertinus sovietų šeimos politikos įtakos pavergtoje Lietuvoje, kuri daug kuo skiriasi nuo to, kas mūsų įprasta. Populiacijos planavimas turi būti taip išdirbtas, kad atskiros politinės ir administracinės priemonės (kaip įstatymai ir pan.) būtų susieti tarpusavio priklausomumo ir pasipildymo ryšiais. Kitais žodžiais, visas planavimas turi būti suvestas į vieną sistemą, kuri visur būtų vienijama vienos pagrindinės idėjos. Jinai išreikštų mūsų rūpinimąsi žmogumi ir bendruomene; bet jinai negali būti, iš vienos pusės, taip tolima nuo gyvenimo, kaip Platono idealistinio "planavimo" gairės, ir iš kitos puses, negali būti vien graži publicistika šeimos temomis, kuria periodiškai pasipuošia, neturėdami ką veikti, mūsų spaudos puslapiai (kiek rimtesnę išimtį sudaro vien **Laiškai Lietuviames,** nors ir jų užimta padėtis nėra patenkinama).

Švedijoje, kuri turi vieną iš pažangiausių pasauly bendruomeninio planavimo sistemą, visas planavimas sukasi apie šeimą ir jos reikalus. Tačiau kartu, į planavimą inkorporuojami demokratiniai principai ir vertybės ir naujausi įvairių mokslo sričių atdengimai. Privatūs pageidavimai surišami su bendruomeniniais tikslais, ir šiuo atžvilgiu demokratinis planavimas skiriasi nuo diktatūrinių kraštų. Nacių Vokietijoje ir Sov. Rusijoje populiacijos planavimas sukasi apie gana pliką ir brutalią priauglio padidinimo idėją. Neatsižvelgiama į žmogaus individualines vertybes; jis padaromas inkubatoriumi. Tuo būdu, pvz., SSSR nelagalūs vaikai gauna daugiau valstybės paramos kaip vedusiųjų. Demokratinėje valstybėje planavimas turi būti pagrįstas individualio žmogaus gerove, o ne vien skatinimu pakelti savo gimdymų normą. Šis dėsnis galioja net ir tada, kai prieauglis yra pirminis tikslas, kaip karo ir okupacijų malintuose kraštuose.

Tarp ideologinių kliuvinių sklandžiam populiacijos planavimui paminėtini: nusiteikimas, kad valstybė neturinti kištis į piliečių privatinius reikalus, ypatingai į tokius privačius, kaip šeima. Šis argumentas sudūžta, kai valstybei pradėjus "kištis", piliečiai apčiuopiamai pajunta jiems iš to išplaukiančią naudą (finansinė parama, apdrauda, vaikų darželiai etc.). Valstybė visgi neįgyja teisės individo prievartauti. Antras sunkumas, kad įvairių ideologinių grupių vertybės gali beplanuojant susikirsti. Lietuvoje tikrai nebus galima įgyvendinti kai kurių populiacijos planavimo bruožų, kurie Švedijoje yra buvę pagrindiniais ir labai sėkmingai pasiteisino (apie kai ką lietuviškoje spaudoje būtų net nedrąsu kalbėti . . .). Tačiau šitai dar nėra pagrindas vengti bent nuomonių pasikeitimo planavime.

Atrodo, kad šalia ūkio atstatymo komisijos steigtina populiacijos planavimo komisija, kuri galėtų bent susipažinti su kitų kraštų praktikomis ir paruošti principinę mokslinę ir politinę bazę Lietuvos **socialiniam atstatymui.** Nors patsai bendruomeninis planavimas JAV nėra toli pažengęs, bet šio krašto mokslo įstaigose yra vystomi visai pakenčiami principai ir metodai ir lavinami visai neblogi specialistai.

* *

Prieš kurį laiką **American Council of Learned Societies** yra išsiuntinėjęs profesinių mokslinių draugijų nariams anketą, kviesdama užsiregistruoti, nurodant įvairias savo kvalifikacijas. Šitai daroma, bendradarbiaujant su karinėmis įstaigomis, ir vienas iš tikslų yra galėti kontroliuoti mokslinius išteklius, reikalingus tiek moderniojo karo vedimui, tiek taikos meto valstybiniam funkcionavimui.

Šis projektas iškelia mintį, ar ir mūsų krašto planavimo darbe neturėtų būti įjungtas profesinių pajėgų suregistravimas, kuris he tik įgalintų žinoti jų kiekybę ir kokybę ir, reikalui esant jas kontroliuoti (bei alokuoti), bet taip pat ir įgalintų planuoti jų papildymui. Būtų, atrodo, realu, kad tos mūsų įstaigos, kurios gali parūpinti paramos studijuojančiam jaunimui, tai darytų pagal pramatytus planus, paremtus esamų ir trūkstamų pajėgų žinojimu, o ne pripuolamai.

Vytautas Kavolis

SKELBDAMI MINDAUGO DVASIĄ IR PATYS TA DVASIA GYVENKIM

Jokiam politiniam susigrupavimui nepriklausau, tačiau tautinę spaudą skaičiau ir skaitau dėl tautinės spaudos tolerancijos ir lietuviškos idėjos supratimo. Kaip dvasiškis, negaliu pamiršti, buvusio mūsų respublikos prezidento a.a. A. Smetonos gražiųjų tolerancijos žodžių religijos atžvilgiu, pasakytų Tautininkų Sąjungos suvažiavime ir vėliau pakartotų tautinėje spaudoje. Vėlonis gražiai pareiškė, kad religiškai nusiteikęs žmogus gema, kaip gema žmogus su regėjimu ir klausa. Jei žmogus gema be regėjimo bei klausos; mes jį nežudom, bet gydom ir toleruojam. Tautinė spauda, nepravardžiuoja lietuvio pagoniu bei krikščioniu.

Taip kalbėjo senosios kartos tautinės srovės žmonės, taip kalba šiandieną ir jaunieji palikdami tuos epitetus nonvertitams iš "XX amžiaus mintų".

Tačiau ne iš krikšto metrikų, ne iš kryžiaus ant sienos, bei vienuoliškų rūbų, mes sprendžiam apie tikėjimą bei Mindaugo dvasią.

"Draugas" gegužės mėn. 5 d. 1952, kalbėdamas apie "pasikėsinimą prieš Mindaugo dvasią" sumini ir šv. Jono apreiškimo knygos viziją, ir savo matą taiko šventyklai, išvidiniai nepriklausančiai visuomenei. Tačiau Mindaugo dvasią skelbdami, pirma nepamirškim išmatuoti, kaip mini Apreiškimo knygoje šv. Jonas apaštalas, Dievo šventyklą, altorių ir tenai garbinančius, Išmatavę ar tik nerasim, kad daugeliui vidinėje šventykloje, meilės termometras gyvenime rodo nulį. Gi tokie save laikydami Mindaugo dvasios, arba save apgaudinėja arba tiesiog veidmainiauja. Ar Mindaugas galėjo galvoti, kad ir šiandieną šventykloje iš savo ainių girdės tiek netolerancijos, gi už šventyklos bus niekinama tonzuruoto krikščionies gražioji lietuvių kalba. Ar tikėjo Mindaugas, kad senas kunigas ir kunigų seminarijos profesorius, kuris tiek daug išleido savo mokinių dirbti čia į šventyklas, ir jubiliejaus metuose, neras pas savo mokinius gražiose klebonijose prieglobsties. Beliko užsidaryti senelių prieglaudoje, lyg gyvenimo ironijai, o gal dar ir iš mokinių lūpų, klausyti apie "pasikėsinimą prieš Mindaugo dvasią".

Dirvos skaitytojas

Netoleruotinas tolerantingumas

Europos nelaimė jos politinis ir ekonominis nusilpimas

Paryžiaus "Figaro Litteraire" neseniai atspausdino sovietų koncentracinių lagerių kankinio Jules Margolino straipsnį, paliečiantį vieną tolerancijos formą. Mes manome, kad "Dirvos" skaitytojus įdomaus šis būdingas europiečio balsas ir pateikiame čia svarbesniasias to straipsnio vietas.

Tas kuris vardan "laisvės", "demokratijos", "krikščioniškos meilės artimui" arba iš "tarptautinio solidarumo" palaiko vienapartinį režimą, koncentracinių stovyklų sistemą, nepriklausomos minties panaikinimą policinės diktatūros metodais, serga, arba, tiksliau pasakius, savotiškai ištvirkauja. Tokiam ištvirkavimui randama vis naujų priežasčių. Išradingumas tokiu atveju tiesiog berybis.

Kultūros Laisvės Kongresas, kurio narių tarpe yra tokie Vakarų intelektualinės grietinėlės atstovai, kaip Benedetto Croce, John Dewey, Jacques Maritain, Saivador de Madriaga, Karl Jaspers, Bertrand Russell, Arthur Koestler, Ignazio Silone, David Rousset, o taip pat ir lietuviams pažįstamas Česlaw Milosz, savo suvažiavime Andlau, išvardijo nemažą sąrašą "motyvų", kurie patraukia vakariečius į stalinizmą:

1. Tikėjimas, kad marksizmas atstovauja paskutinį mokslo žodį;
2. Sovietines realybės idealizavimas;
3. Troškimas absoliutinės teisybės, rakto į visas paslaptis ir sunkumus;
4. Noras būti su "avangardu";
5. Politinė skaistybė kompartijos, kuri vakaruose dar niekur nėra turėjusi valdžios savo rankose;
6. Noras būti su "masėmis";
7. Protestas prieš socialinį blogį vakaruose;
8. Noras tarnauti "taikai";
9. Rusų kultūros patrauklumas;
10. Jakobinų tradicija Prancūzijoje;
11. Autoritetinės katalikybės dvasios įtaka Italijoje;
12. Apolitiškumas — troškimas likti nuošaliai nuo politinių konfliktų Vokietijoje;
13. Fašizmo nugalėtojų moralinis prestižas ir t.t.

Sąrašas galėtų dar ilgai tęstis. Čia viena tėra aišku, kad patys išvardintieji motyviai reikalauja paaiškinimų. Kodėl marksizmas skaitomas naujaja tiesos revelacija? Kodėl idealizuojamas sovietinis realizmas? Kodėl rimtai žiūrima į sovietų propagandinius taikos šūkius? Kodėl matomas blogis vakaruose ir užsispyrusiai nenorima mątyti dar didesnės blogybės Sovietų Sąjungoje? Daugumas motyvų apibūdina stalinizmo šalininkų dvasinį stovį tuo neva motyvavimu, kuris jų pačių pasirinktas ir kuris nieko neišaiškina palikdamas nuošaliai pačią klausimų esmę. Tie, kurie Trumaną palygina su Hitleriu, kurie iš fašizmo baimės ar neapykantos priima sovietinius metodus, apgaudinėja patys save slėpdami tikrasias savo elgesio priežastis.

Bene labiausiai reikėtų protestuoti prieš gana plačiai pasklydusią nuomonę, kad simpatijas stalinizmui galima pateisinti "kairumu" arba "revoliuciniu racianalizmu . . ." Kaip suprasti kai kurių šviesuomenės sluogsnių užimtąją poziciją, kada jie aiškiai žinodami koncentracinių lagerių egzistenciją sovietuose ir neidealizuodami sovietinės realybės, vistik atsisako griežtai paneigti stalinizmą. Ar tie žmones tik nebus panašūs į tuos, kurie smerkdami žydų naikinimą vistik žiūrėjo palankiai, arba net ir su entuziazmu į nacizmą . . . Tie, kurie per savo "kairumą" nukrypo į idealistinį komunizmą, jieškodami būdų apginti žmogaus orumą, tie jau nuo 1930 metų pradėjo masiniai iš komunizmo trauktis. Tačiau tie, kurie nepaisydami visko pasiliko komunistų eilėse, nebeturi nieko bendro su "kairiaisiais intelektulais". Jie priėmė daug didesnį blogį, nors ir sukilę pradžioje gal ir su ideologiniai pateisinamomis intencijomis. Tie, kurie lieka "neutraliais" sovietiniam režimui, nusipelno tokio pat vertinimo, kaip ir tie, kurie savo laiku manė, kad galima būti neutraliais ir tolerantingais Buchenwaldo, Auschwitzo, Treblinkos, Stuthofo atžvilgiu . . . Kaip čia pasidaro, kad šiaip labai intelektuališki žmonės nebesugeba kritiškai galvoti susidurę su realybe, kuri kiekvienam bado akis. Kai kurių, vakarų intelektualu sąmonėje ir pasąmonėje, vyksta kažkoks gilus transformavimo procesas — "kairioji ideologija" išsigimsta ir pakvypsta skerdyklomis ir lagerių pelėsiais.

Simpatija stalinizmui yra rezultatas vidinio puvimo, kuris prasidėjo, o gal net ir visuomet vyko europinėje kultūroje. Stalinizmas patraukia dvasinius iškrypėlius. Kas gali būti įžūlesnio, kaip deklamacija apie laisves ir "progresistines" idėjas" akivaizdoj režimo, kuriame milijonai žmonių kasdien miršta koncentraciniuose lageri u o s e, akivaizdoj režimo, kurio šaknys yra sąmoningame mele, kaip medžio šaknys žemėje. Ištvirkavimas yra toks, kad laisvė nėra brutaliai panaikinama, kaip tai būdavo praėjusiuose šimtmečiuose, bet profanuojama ir išvedama iš kelio, kaip kokio senio tvirkinamas vaikas. Europos ištvirkėliai kaip tik čia randa tam tikro smagumo žaisdami koncentracinėmis stovyklomis ir, "derinimu" aukštų idealų su policinės diktatūros "progresistinėmis idėjomis", tatai matyt savotiškai jaudinančiai veikia.

Europos nelaimė yra jos politinis ir ekonominis nusilpimas. Tai padeda viršokioms nusivilimo tendencijoms, kurios, kaip kokio magneto, traukiamos į rytus. Atakuojantis ir nugalintis, stiprus ir valdantis mases stalinizmas traukia prie savęs tuos, kurių vyriškas europinės kultūros principas nusilpo ir kurie kitur pradeda jieškoti moralinės atsparos. Moralinis "satelitizmas" eina pirma politinio. Tie žmonės, kurie atvyksta iš Maskvos susižavėję sovietinės medicinos ar kitų mokslų pažanga, nėra nei taip nayvus, nei taip kvaili, kaip atrodo. Tuščios pastangos būtų aiškinti jiems, kas dedasi krašto gilumoje . . . Jiems tai nerūpi . . . Sovietų vaišingumas jiems patinka . . . Kiekviena triumfuojanti jėga randa savo kolaborantus.

Komunistinės nuotaikos jaunimas, o tokio vakaruose, deja, netrūksta, nepateisina ir nepaaiškina evoliucijos savo sielos, kuri greit išmoko iš tolo gerbti vieną politinį režimą, aklai ir be rezervų, visiškai nerodydama noro geriau pažinti sovietų gykia, naujas sportas . . . venimą ir sovietų administracinės technikos paslaptis. Tik ciniškas infantilizmas gali pateisinti tuos žmones, kurie jau ir suaugę ir susenę tebegarbina tautų "tėvą" ir tebevadina "motina" tą kraštą, kuriame yra tūkstančiai lagerių. Tie žmonės nebegali surasti savo suvytusiose širdyse nei kibirkštėlės pasipiktinimo prieš žmonijos gėdą.

Koncentracinio režimo tarnams ir simpatikams vakaruose turėtų būti pritaikytos tokios pat sąlygos, kokiose yra vakarų politinės partijos stalininės partijos, stalininės kontrolės kraštuose. Ir vistik, jei demokratiškumas yra idėja, o ne išraiška lepšiškumo ir abejingumo, reikia pasakyti, kad toki tolerancijos idėja yra netoleruotina.

J. Masiulis, Paryžius

Keliu į Korėjos frontą

Taip jau susidėjo, kad ir aš, kaip tavo sūnus, brolis ar mylimasis, trankaus Oriento egzotikoje. Mano nuotaikos, iškeliaujant į tas tolumas, buvo maždaug tokios: įsivaizduok, kad grįžęs iš fabriko darbo, patogiai išsitiesi naujai pirktam fotelyje, o tuo metu tau pasiūlo keliauti per Pacifiką ir ten pradėti naują gyvenimą. Pradžioje ateina nedidvyriškas saugumo jausmas, o vėliau, žinant, kad kitaip nebus, ir smalsumas . . .

Retas karys, gavęs paskirimą į Tolimuosius rytus, galvoja, negi jis būtinai turi pakliūti į Korėją. Juk be Korėjos dar yra Havajai, Japonija, įvairios kitos salos. Juk kiek daug mes esame skaitę apie tų salų romantišką gyvenimą, svetingumą. Tat kodėl ten nepakliuti ir nepagyventi?

Galvojau taip ir aš, kol vasario 16 — mūsų Nepriklausomybės šventėje, pamačiau karpytus Japonijos krantus. Kontroliniai kuteriai, Amerikos ir Japonijos ženklais paženklinti, įlidėjo į Yokohamos karinio uosto dalį. Krante orkestras sveikino atvykusius. Už kelių šimtų žingsnių mūsų jau laukė traukinys. . .

Važiuojant traukiniu uosto rajone vis dar maišės amerikoniškas ir japoniškas reginys, bet tolstant tolyn, vėrėsi naujas pasaulis, nauji žmonės, naujas stilius, nauji nežinomieji akims ir vaizduotei. Matai žmones tipiška akių ir veido konfiguracija, kiek nuskriausto ūgio, daugumoj apsirengusius pagal vakarietišką madą. Tik retkarčiais matai moteris, įsisukusias į pavasariškai margus rūbus, skubančias riešča, kaukšint kojų lentelėmis. Apysiaurės gatvės pirmoj eilėj tarnauja pėsčiųjų judėjimui. Tik retkarčiais pamatai liliputišką automobilį ar dviratį.

Namai perdaug nesiskiria nuo eilinės darbininkų kvartalų architektūros. Iš gatvių pusės jie gausiai aprašyti akėtvirbalių formos ženklais. Tik susisiekimo centruose ir ant didesniųjų pastatų matai parašus lotyniškomis raidėmis. Gatvių kampuose matai tokias pat, kaip ir Amerikoje, "dešimtstores".

Vakare atvykau į Tolimųjų Rytų Komandos depo-stovyklą. Rikiuotėmis, eilutėmis, numeriuoti kaip antro skyriaus uždavinynas, judėjome tai į virtuvę, tai į sendėlį, tai į personalinių reikalų biurą, tai į pamokslų salę klausytis karo, sveikatos, Oriento papročių, paskaitų. Taip praėjo penkios dienos. Apšviesti ką daryti su Stalino pakalikais, kodėl nemylėti šių kraštų moterų, kaip santykiauti su iki žemės mandagiais rytiečiais, kaip perduoti demokratiją pasauliui, apkrauti kaip kupranugariai karavane, pradėjome gauti bilietus į nežinomąsias buveines. Tik nedidelis nuošimtis išrinktųjų gavo paskyrimus Japonijoj. Man teko daugumos laimė — Korėjos teatras.

Traukiniu per Kioto, Osaką, Hirošimą, Saseho perkirtome Japoniją skersai. Šitoj kelionėj įspūdžių buvo daug. Atodūsiuose jautėsi Korėja, o pro langus bėgo nuolatiniai kalnų ir slėnių, miestų ir kaimų, scenos. Šiek tiek daugiau sugebėjau sukaupti dėmesio ties Osaka, Hirošima ir vienu kitu kaimu.

Osaka — didysis japonų uostas, su milžiniška pramone, kurios įmonės mažai kuo skiriasi nuo Chicagos rūkstančių fabrikų. Praėjusio karo paminklai — namų pamatai dar neišdilę. Atomizuota Hirošima — deja, pro nakties tamsą, nors ir labai smalsiai žiūrėjau, nieko skirtingo nuo kitų miestelių, neparodė.

Japonų kaimai, kurie gyvybės sultis semia iš daržovių ir ryžių darželių, net kalnus sukasdami į plantacijas, panašūs į senojo pasaulio, ypatingai Švabijos kaimus. Centrinėje gatvėje spiečiai vaikų, einančių į mokyklą ar iš mokyklos, gyventojai su naščiais ant pečių ir bagažais ant galvos, daugiausia tautiškai apsirengę, skuba visomis kryptimis, gana dažnoki dviritininkai ir kur ne kur jautis, kuris čia, atrodo, netarpsta, tempia vežimą. Kaimo statyba akiai duoda gana civilizuotą vaizdą. Namų dydis ne kolosališkas, sienos iš molio, bet skoningai aptvarkytos, stogai panašūs cementinėms čerpėms, tačiau kitokios prigimties.

Kelionė laivu iš Japonijos į Korėją užtrūko nuo vienos dienos prietemos iki kitos išaušimo. Japonų jūra labai sceniška, išmarginta piramidžių formos salelėmis, lyg Herkulio vartais.

Pusan — pasigailėk Viešpatie — neturiu tokio žodyno, kad galėčiau pateikti bent rėmus jo gyvenimo. Mėginant naudoti kasdieninius žodžius, gaunasi tik smarvė, nešvarumas, spustis, žodžiu, mizerija. Jis, atrodo niekuomet negalėjo pretenduoti į padorios išvaizdos miestą, gi pabėgelių ir kitų karo pasėkų įtakoje pavirto į tikrą ašarų pakalnę. Kad nebūčiau apkaltintas kraštutiniu negatyvistu, turiu paminėti, jog miesto centre yra keletas gražių pastatų ir pora tramvajų linijų.

Pusano paskirstymo stovykla yra užmiestyje ir aptverta spygliuotomis vielomis, todėl tik iš tolo galima stebėti kas dedasi už stovyklos ribų. Rytais moterų karavanai, apsirengusių pilkais, panašiais į palaidą sportininkų kombizoną, drabužiais slenka su apkrautomis galvomis į turgavietes parduoti ryžius ir skurdžias daržoves. Vyrų mažai matosi ir jų didžioji dalis apsirengusi amerikoniškai — karišKais drabužiais. Kita dalis mums įprastais civiliniais, arba baltais, labai džentelmeniškai pasiutais kostiumais, su aukštu cilinderiu ant galvos.

Pirmąją naktį Korėjoje praleidau pagautas šlurpulio, nors ir į visą savo turtą buvau susivystęs. Atrodo, kad tą naktį įgijau imunitetą, nes vėliau tokia pat palapinė ir toks pat miegamasis maišas pakankamai saugojo nuo drebulingų naktų. Praėjo trys dienos ir buvau paruoštas vykti į trečiosios divizijos plotus, virš 38 paralelės.

Iš Pusan'o, palaitinti, įsamoninti, kad gyvybė proporcingai pabrangsta, važiuojant į šiaurę ir padrasinti, kad po šimto konservų dėžučių skonis vėl sugrįžta, lipome į traukinį, kellauti per tragiškąją Korėją.

Pro traukinio langus bėgo raudono žvyrio, pailiustruoti nuskuriomis pušelėmis kalnai, ryžių laukų slėniai ir reti kaimai bei miesteliai, kurių pastatuose slėpėsi rytietiška mistika. Stotyse būriai vaikų, skirtingiausiai apsirengusių, supo traukinį siūlydami suvenyrus ir tykodami ką nors gauti. Pagaliau, pro Seoul'o likučius atvažiavau, kur artilerijos triukšmas ir lėktuvų burzgimas liejosi į vieną akordą . . .

Pr. Sutkus
Vakarų centrinis frontas